

REVISTA PEDAGOGICĂ

INȘTIINȚĂRI

- I. Persoanele abonate sînt rugate să-mi scrie personal și imediat despre numerele ce le lipsesc din revistă pîn'acum.
Sînt de asemenea rugate ca pe viitor să anunțe aceasta, îndată ce vor primi numărul următor, pentru că mai tîrziu nu vor mai fi satisfăcute.
- II. Persoanele cari n'au plătit abonamentul sînt rugate să binevoiască a-l plăti.

ENIŪ BĂLTEANU

162 Calea Moșilor, București.

DEPRINDEREA SCOLARILOR LA ATENȚIUNE

*«O școală fără aten-
țiune este ca un corp
fără viață».*

G. T.

Iată un studiu ce trebuie să-l facă orî-ce institutor sau învățător, care dorește să aibă în clasa sa liniște, siguranță în decursul prelegerilor, măsură în timpul întrebuintat, supărări puține și mai cu seamă folos din cele învățate.

Noi observăm că de cîte-orî, în timpul cînd ținem lecțiuni, nu găsim școlari cari nu știu despre ce este vorba? De cîte orî în vizitele noastre prin familii, nu găsim părinți cari se plîng de copii lor, că uită ceea-ce li se spune și fac lucrurile pe dos? Ceva mai mult, găsim părinți cari aruncă chiar în spinarea scoalei culpa zăpăceleî copiilor, întimpîntîndu-î adesea cu cuvintele: «Nu te-a învățat minte profesorul!» sau «mai rău te-a stricat scoala!»

În clasă am pus toată puterea noastră — mare sau mai puțin mare — de-a-î face să înțeleagă, să-și dea seama de explicațiunii, dar totuși rămîn niște exemplare rigide și indiferente, cari ne fac rău, și a căror nepăsare nu știm de unde vine.

Elevii chiar, pe cari îi notăm ca excelenți, stau une-orî într'o zăpăceală de spirit care ne supără, și toată bună voința noastră de am cheltui-o, cu greu isbutim. Și pe unii și pe alții, îi zărim, îi vedem în curte la joc, pe stradă, acasă, foarte apți și hotărțiți să execute cu plăcere diferite mișcări și jocuri și ne fac din nou să ne mirăm că în clasă stau așa de rău cu învățămîntul. Unii dintre noi, în zelul lor, întrebuintează chiar mijloace blinde sau aspre, pentru a scoate pe

asemenea școlarii din letargie, dar nu isbutesc; căci cu cit măsurile noastre sînt mai aspre și nu ne dăm socoteală de sentimentele cari stăpînesc pe școlarii, cu atît și firea lor devine mai refractară la condus și la instruit.

Aceia dintre noi cari aû trecut în revistă cauzele lipsei de atențiune, vor fi văzut de sigur, că acestea țârmuresc și chiar reduc activitatea noastră în școală, înstreinînd pe elev și lipsindu-l de comunitatea de idei dintre el și profesor.

Eû mî-am făcut observațiunile mele, cari n'aû avut nevoie să fie așa de îndelungate și adăogindu-le la cele existente, mî-am hotărît ideile relativ la prezentul articol asupra atențiunii, importanții ei în școală și viață, legilor ei, maladiilor și modului lor de vindecare.

* * *

Avem înaintea noastră de exemplu, priveliștea mării, fie aceasta liniștită sau agitată. Ca să ne dăm seama de colosul de apă, de valurile lui, de lungimea undelor, de fluxul și refluxul său, apoi de cantitatea la ‰ de sare ce cuprinde, de muzica cea cadențată a valurilor, de naufragiu și de alte atîtea note caracteristice mării, de sigur că trebuie să ne îndreptăm simțurile spre dînsa și să le facem a percepe cunoștințele ce avem aproape de noi. Astfel se formează ideile, — adică pe baza aplicării simțurilor, — despre un obiect oare care. Negreșit că ideia de mare e rezultatul imediat al privirii conștiente; căci altfel nu putem să ne îndreptăm simțurile, însă fără de țintă, și marea va fi pentru noi tot necunoscută.

Cum vedem, îndreptarea conștientă a simțurilor noastre spre obiecte ne dă cunoștința lumii exterioare. Modul acesta de a cunoaște, se numește *percepere sensuală*.

Afară de lumea externă mai este și o alta internă și

pe care o pricepem, îndreptându-ne spre ea simţul vital. Procesul urmat este acelaşi.

Dar, sînt cunoştinţe cari ar rămîne neînţelese pentru noi, şi chiar pentru totdeauna, cu toate că ne-am sili să ne îndreptăm simţurile spre ele. Astfel, nu le avem. Cîte nu s'aŭ scris despre liberul arbitru, despre origina lumii, despre cauzele luminiî, sunetului, etc. Cine ar putea să hotărască, adică să-şi facă idee despre aceste noţiuni prin simţuri? Toate aceste subiecte, de şi ni se par cu totul abstracte, şi puţin legate de lumea exterioară, nu sînt însă de cît nişte răsunete, ca să zic astfel, ale ōi. Şi apoi toate ideile, fie chiar cele mai retrograde, trebuie să aibă de bază un substract real; care însă cu încetul s'a transformat, fie sub influenţa educaţiunii primite, şi jocul celulelor cerebrale a devenit mare, şi dupe ce acestea aŭ avut senzaţiunii destule, a născut ideile asupra lor, pe baza cărora continuă cucerirea cunoştinţelor ori cît de abstracte ar fi.

Fie liberul arbitru. Printr'un joc care depinde de perfecţionarea creierului nostru, ne evocăm în minte toţi termenii aci trebuincioşi: libertate, liber, voinţă, etc. care noţiuni sînt născute din trebuinţele noastre şi pe care le percepem prin simţuri. Le expunem, le comparăm, căutăm probe noi în conştiinţa noastră, în legăturile dintre voinţă şi lumea exterioară, şi de aci ajungem la concluzia că liberul arbitru nu există.

Va să zică pe baza ideilor vechi putem continua şi înmulţi cunoştinţele noastre. Intrarea cunoştinţelor noi în cadrul cunoştinţelor vechi se numeşte *apercepţiune*.

Cu cît un om a avut ocaziunea să observe în viaţă şi să facă experienţă prin simţurile sale proprii cu atât poate apercepe mai uşor cunoştinţele noi.

Deci în două chipuri se pot cîştiga idei; sau prin percepţiune sau apercepţiune, — cari amîndouă sînt proceduri ale organizaţiunii noastre cerebrale.

Avind datele necesari, putem afirma cã *îndreptarea conștiință a simțurilor pentru a percepe, și a ideilor cistigate pentru a apersepe se cheamã atențiune.*

Cit de însemnatã valoare are atențiunea pentru școalã - o știe orî-cine. Fãrã dînsa viața noastră intelectualã lincezește, și chiar dã înapoi. Gîndiți-vã la animalul cu priviri mãrginite în timp și în spațiu și veți vedea icoana omului fãrã atențiune : «bestia cu chip de om» Modul cum se exprimã Montecuculli, general austriac din veacul XVII, vorbind despre primul element trebuincios pentru a purta rãșboi : banî, banî, banî, îl aprobãm și noi, cerînd pentru școalã și viață : atențiune, atențiune, atențiune. Numai ast-fel putem purta rãșboi ignoranței, stagnãrii spiritului omenesc și reducerii lui la starea de dobitoc.

La cite nenorociri nu dã naștere în școalã, ca și în viață, lipsa de atențiune? În școalã o mulțime de chestiuni ivite între școlari și profesori, din cauza acesteia ; în viață, o mulțime de procese cu rezultat funest, chiar pentru cei «fãrã de premeditare», sunt de aceeași originã.

Copilul inculpat îi rãspunde : «n'am bãgat de seamã» orî «din greșalã», criminalul orî delicuentul spune judecãtorilor : «n'am voit sã dau» orî «era întuneric, și am crezut cã era un ciîne» etc.

Dacã profesorul și judecãtorul pedepsesc adesea asemenea cazuri, o fac nu pentru gravitatea lor obiectivã, dar subiectivã. Se pedepsește omul pentru nedisciplinarea atențiunii nu pentru caz. Se pedepsește condiționat : «ai greșit, dar altãdatã sã fii atent».

Va sã zicã, atențiunea este o condițiune «sine qua non» a vieții intelectuale.

Sã maî iaũ un exemplu. Se ține la Ateneu o conferință. Dacã ne-am putea interesa de toți carî aũ fost

acolo, am vedea că mulți nu știu să spună ce au auzit.

Unii îți vor cita tot discursul ; alții și cei mai mulți îți vor numi câteva crîmpee din el ; iar alții vor zice că a fost frumos și mulți nu vor ști să-ți spună despre ce s'a vorbit. Cauza iese că sau atențiunea unora a fost disciplinată, și prin urmare rezistentă la a urma firul discursului, sau s'a plictisit curînd și a cedat plictiseli, ceace este rău, sau că n'a fost educată și atunci este grav.

Nu-î vorba, faptul că găsim indivizi care deși cultivați sunt în imposibilitate de atențiune se poate datori pe de o parte necultivării acesteia, iar de alta la cauze de natură patologică : neurastenia, melancolia, ipohondria, idiotia și alte boale sau vîrstei înaintate. De aci vedem în toate zilele bătrîni, cari pentru lucru de nimic te întrebă cîte un ceas.

În școala, unde nu s'a lucrat ca școlarii să devină atenți, adică să știe a-și da socoteală de cunoștințele ce se predau, de ținuta cărților, caetelor, de curățenia corpului, de ascultarea părinților, se dă un testimoniu de absolută incapacitate educatorului sau de neglijență culpabilă din parte-î.

Diesterweg spunea că cel mai bun control pentru a vedea cît știe elevii, este citirea. Citesc bine, știu mult. Citesc rău, știu puțin sau de loc. Voi parafraza sensul acestor cuvinte și voi zice că adevăratul barometru al școlaei este atențiunea. Sunt atenți școlarii, vor ști ; nu sunt, adio școală !

Iată dar cît de mare este necesitatea de a deprinde și cultiva această dispozițiune sufletească a micilor școlari, fără de care nici un învățămînt nu poate progresa.

Ba încă, pentru că de învățămînt este legată și cultura morală a școlarilor și aceasta rămîne în urmă,

searbădă și pipernicită, ca și fondul de instrucțiune ce a primit omul, lipsit de prețioasa atențiune.

Cînd cine-va aude un discurs, chiar dacă are cantitatea de atențiune în măsura trebuincioasă, poate să-l asculte tot, sau să-și iea pălăria și să plece după un timp oarecare.

Cînd un copil privește pe o carte și găsește niște tablouri frumoase, întoarce foile cu multă plăcere spre a le observa.

Dacă în aceste momente s'ar auzi pe stradă alarma de foc, sau îndepărtare focul ar fi coprinș o casă, atunci și auditorul ca și copilul cu cartea și-ar uita de lucrarea ce-î preocupă și ar da fuga să vadă incendiul.

Aci atențiunea s'a schimbat; ea a trecut, de la obiectul discursului și al cărții, la obiectul alarmei — focul.

Dacă auditorul ori școlarul ar avea energia necesară și în loc să alerge după foc ar rămîne împrejurul obiectelor de la început, ei ar da pe de o parte dovezi pentru o atențiune rezultată din puterea voinței de a nu ceda, iar pe de alta de interesul cel mare ce conferința ori cartea a exercitat asupra lor.

Ast-fel privită atențiunea, vedem că depinde :

1) de la *obiect*, adică de la impresiunile ce ne lasă în minte (conferința ori cartea cu icoane);

2) de la *subiect*, adică de la puterea de voință a noastră; (auditorul sau copilul cu cartea);

3) de la *raportul dintre obiect și subiect* și prin care înțelegem, interesul celui dintîi către celd'aldoilea.

Imbrățișate fie-care din datele acestea ne vom da mai bine seamă de rolul fie-căreia, ca agent principal pentru cultivarea atențiunii.

Să luăm iarăși exemple; căci numai ast-fel ne putem lămuri mai bine. Vorbînd copiilor despre ceva, fie despre cîmp, deal, riu etc. mai multă impresiune vor avea și

vor rămînea cu multe cunoștințe, dacă îi vom face să le privească în natură, cu toate notele lor. Vocea educatorului care se mulțumește a bucheri cartea, va fi ca și a profetului care strigă în pustiū. Știu că nu se vor aduce în școală toate obiectele despre cari se va vorbi; însă educatorul va lua precauțiunii de a face pe copii să observe animalele, plantele, etc. acasă, după care se va putea continua discuțiunea începută prin observațiunea în natură. Baco de Verulam, întemeietorul realismului în științele naturale, de sigur că a priceput importanța chestiunii. Și toți acei care pun mare preț pe principiul intuițiunii. Iată ce zice el: «Contemplați minunile naturei chiar în natură; lăsați «cărțile bătrînilor, căci nu în ele se pot studia animalele, etc., și observați natura care singură ne poate «îndrepta erorile și îmbogăți mintea cu cunoștințe noi».

Iată necesitatea de a studia obiectele chiar în natură. Ele fac mai multă impresiune asupra noastră, chiar de cît cele mai exacte modele și tablouri. Acesta este punctul culminant de a atrage și reține atențiunea școlarilor.

Dar sunt cunoștințe ce nu putem avea chiar în natură, fiind-că nu toate ne staū la dispoziție. Cine poate arăta la noi elefantul, tigrul, abanosul, cîmpiea Saharei? Pentru acestea ne dictează bunul simț că: sau le arătăm pe unele în menagerii (tigrul, etc.), pe altele prin comparație (cîmpiea Saharei cu locuri nisipoase din țara noastră, Sahare în mic), pe altele le arătăm în modele (animale împăiate, plante uscate, minerale strînse), în sfîrșit în cel din urmă caz, atunci cînd toate sforțările noastre nu ne-aū folosit de a arăta obiectele prin unul din mijloacele expuse, întrebunțăm tablourile (icoane ale obiectelor) cari pot servi și ca completare a celor zise. De multe ori însă, întrebunțăm comparațiunea cu asemănările și deosebiriile ei, după ce copii și-aū dat socoteala de obiecte prin mij-

loacele expuse ; căci, ce poate compara cine-va, de cît ce cunoaște bine, sa-î ce necunoscînd, poate și prin ajutorul unui lucru mai apropiat de cel dintîi ? Așa, comparațiunea între pisică și tigrul se va face de sigur, după ce s'a vorbit despre fie-care în parte, fie pentru cel din urmă și după tabloul unui atlas, etc., etc. 1)

NB. Mare greșală fac unii cînd descriu toamna în timpul primăverii, vara cînd este iarna, conducîndu-se după un manual rău aranjat.

Cînd spunem unui copil maxime de morală, consecințe ale neascultării, furtului etc., ast-fel : «Cine minte o pate», «vorba multă sărăcie», acestea sunt așa de reci pentru el, mintea lui este așa de puțin obligată să le asculte în cît fie-care din ele este un cas de recidivă, și de multe ori inconștient făcută. Ilustrați însă urmările, întîi cu cauzele lor, maximele, la început cu exemple, «cine minte o pate» prin povestea cu ciobanul care striga că a venit lupul,—și atențiunea va deveni așa de mare, în cît copilul se va uita și pe sine. Și pentru ce aceasta ?

Copilul petrece cazul narat : căci el l-a înțeles ușor. Abstracțiunea cazului n'a fost pentru dînsul : de oare ce n'o poate deduce singur.

Deci vedem, că lucrurile concrete dau multe impresiuni de cît abstracțiunile acestora.

Copilul atent la o narațiune, gata să rîdă sa-î să plîngă cu ceî carî a-î aceste roluri într'însa nu-și poate observa starea sa sufletească ; căci e o stare lăuntrică, puțin înțeleasă de el. Rîsul și plînsul, bucuria și întristarea, le observă cu greu la dînsul. De acea vedem copii carî, în focul unei lecțiuni, rîd, și întrebăți răs-

1) Ca rezumat al ordinei observării obiectelor după posibilitatea apropiierii lor avem : 1) obiectul în natură : 2) în menajerii ; 3) în modelele muzeu, (animale împaiate) : 4) în tablouri ; 5) prin comparațiuni cu cele cunoscute.

pund că i-au făcut vecinul să rîdă, fără însă să ne închipuim că ei au spus o minciună pentru a scăpa de pedeapsă. Aci observăm că lumea launtrică se poate cunoaște mai greu de cît cea esternă. Mai ușor dar putem da elevilor o descriere despre lucruri de cît o narațiune în care scopul este să scoatem în relief un sentiment oare-care.

Intre două lucruri colorate diferit, între două obiecte cari dau sunete diverse, și deosebit apreciate de ochii și urechile lor, copiii aleg pe acelea ale căror culori sunt mai vii, mai luminoase și ale căror sunete sunt mai tari! Atențiunea lor dar se îndreptează de obicei către obiecte cu culori vii și cu sunete tari; căci acestea vorbesc simțurilor mai elocuent, le deșteaptă mai curînd din somn, dacă poate să fie odihnă pentru simțurile neadormite ale copilului!

În clasă, cît de rău este răsplătit educatorul a cărui dicțiune este așa de înceată că nici cei din fața nu o aud, și ale cărui cuvinte se pierd în șoaptele ce copiii scot pe socoteala binecuvîntatelor sale lecțiuni adormitoare! Atențiunea încezește, și cauza n'o știe el, că ea se formează la școala unei vorbirii tari, sonore, clare.

Intre tablourile colorate natural și între acelea boite cu negru, elevii preferă pe cele d'întîi; căci acestea le atrag atențiunea mai tare.

Cînd dați unui copil un atlas, cu multe chipuri, sau o hartă încărcată cu multe numiri, judecata lui este așa de împovărată, atențiunea lui atît de împrăștiată, că el nu coprinde notele obiectelor ce-i prezentați; ci le amestecă și le confundă. Ei aleg mai bine o jucărie simplă de cît un lucru cu părți prea multe cari îi zăpăcesc și le împrăștie atenția. Ast-fel, obiectele simple fac pe copii mai atenți de cît cele cu note complicate. De aci și regula pentru didact că se va sili a prezenta școlariilor obiecte simple, ușor de privit, apa-

rate de fizică, chimie, etc., tot astfel, cărți cu bucăți de citire puțin lungi, hărți geografice fără multe nume de orașe, sate, etc., în sfârșit, tot felul de lucruri care pot lăsa impresiuni înțelese în sufletul școlarilor.

Cu toată simplitatea lor, dacă obiectele ce arătăm sunt prea des văzute și observate ele nu mai au influență asupra atențiunii școlarilor. Aceasta are în sprijinul ei curiozitatea, calitate eminentă prețioasă înstrucțiunii care dorește lucruri noi. Să privim la micii copilași câtă plăcere le pricinuește când văd un șoarece alb, un mînz mic, un cal pătat, o pisică cu mai multe culori. Aceasta sunt obiecte pe care ei le văd mai rar de cit pe cele cu culori mai puține, și apoi sunt noi pentru dinșii.

Cîtă bucurie n'a simțit școlarul cînd a cucerit o noă cunoștință saŭ cînd a primit un dar care este rar pentru el. — Pe această însușire bazați, vom căuta ca să nu insistăm pînă la plictiseală asupra unui lucru și prin urmare să lăsăm aceeaș lecțiune, relativ ușoară, fapt care se poate atribui numai unor educatori prea comози, saŭ puțin stăpîni pe materialul de învățămînt și să le dăm din obiectele acelea să cunoască pe care nu le au în toate zilele.

NB. Unii ca aceștia ne acuză pe noi că avem obiceiul de a plictisi pe școlari. *Noi îi plictisim prin știință; ei prin neștiință.*

Este însă recunoscut că obiectele fie și cit de noi, nu fac așa mare impresiune, dacă nu căutăm să ne conformăm regulii date la început de a le prezenta mai cu seamă în natură în proporțiile și însușirile lor adevărate. Mai cu plăcere privește copilul un animal viu de cit unui împăiat saŭ în tabloă. Fizionomia acestuia, mișcările lui, ajută copilului să prindă mai multe note caracteristice ale animalului. Am observat copii, care în loc de a pleca de la numele obiectelor spre activități, pleacă de la acestea spre cele dinții. Bazați pe a-

cest lucru, vom spune că obiectele vii fac mai multă impresiune de cît cele fără viață.

Rezumînd condițiunile de căpetenie ale primei legi a atențiunii — că ea depinde de impresiunile ce obiectele fac asupra simțurilor, sau ideile despre ele asupra ideilor deja existente — vedem că atențiunea se arată atunci, cînd obiectele sunt privite mai cu seamă în natură, cînd se concretizează diferitele cazuri, cînd obiectele sunt exterioare, cînd sunt vii culorate, sau dacă au sunete tari, cînd sunt simple, cînd sunt vii, cînd cunoștințele sunt noi sau rari.

Din cele expuse mai observăm că cu atît va fi atențiunea mai mare, mai încordată, cu cît impresiunile căpătate vor fi mai tari.

* * *

Fiind vorba despre impresiunile ce obiectele fac asupra noastră, nu putem trece cu vederea complexul de acțiuni cari produc atențiunea. Ele sunt ca atîtea condițiuni neapărat trebuincioase existenței ei :

- 1) Obiectul să influențeze simțurile, adică să le impresioneze ;
- 2) Să se izoleze de celelalte obiecte cari se află împrejurul lui sau în legătură cu el ;
- 3) Să ne îndreptăm privirea asupra lui ;
- 4) Să ne ocupăm spiritul cu dînsul, pentru toate notele sale : principale, secundare și accesorii.

Aceasta ca parenteză.

* * *

A doua lege a formării atențiunii se hotărește tot prin experiență. Ea conține posibilitatea de energie a voinței, pentru a privi obiectele.

Atențiunea la începutul vieții noastre, (căci de atunci educatorul influențează asupra vieții spirituale), este cu totul limitată și redusă mai cu seamă la impresiuni de sunete tari sau de obiecte luminoase sau cu

culorî vii orî la obiecte fără importanță, către care copilul întinde mâinile. Cum se vede, ea depinde atunci mai mult de obiect și de acea se numește *sensuală* orî *neliberă*. Tendințe lăuntrice transformă pe mica ființă într'un copil curios, care voește să mănuiască, să apuce totul. Vieța intelectuală se mărește treptat, și el câștigă noî cunoștințe, tot pe baza curiozității care atrage către obiecte, cunoștințe ce vor servi în viitor ca temelie.

Această temelie a cunoștințelor este absolut trebuincioasă, căci pe ea se clădește edificiul omului intelectual și moral și cu timpul transformă atențiunea sensuală într'un noî fel de atențiune, care caracteriză voința. Atunci numai este obiectul, care ne îndeamnă, este spiritul nostru, care se manifestă în toată puterea sa și ne face să privim și să cunoaștem lumea.

Pentru a ajunge la această fază a atențiunii, numită atențiune *voluntară* sau *liberă*, trebuie să imprimăm voinței și tot cu ajutorul obiectelor, un caracter de statornicie, de energie. Rolul acesta se cuvine școalei și societății, nu celei stricate care corupe caracterele și cu ele voința, dar unei societăți bune, relativ bună.

Imprumut dintr'un curs de pedagogie următorul exemplu care va lămuri deosebirea dintre atențiunea sensuală și cea voluntară. «Cîtă diferență între un copil «care pus să îngrijească de grîul întins la soare uită «cu totul de această datorie și se însoțește la joc cu «copiii vecinului și între Arhimede pe care nici arderea «Siracusei nu-l putea distra de la ocupațiunea sa «matematică».

Pentru că puterea de atențiune nu depinde la începutul vieții de cît de obiecte și pentru că ea este — ca subiectivă — rezultatul unei culturi mai întinse, care întărește judecata și cu ea voința, educatorul e dator ca în limitele putincioase să împedice toate im-

prejurările nefavorabile formării unei asemenea atenții și să le înlăture cu tot dinadinsul.

Să depărteze din clasă tot felul de lucruri netrebuincioase și care ar conturba atențiunea în timpul lecțiilor. Ast-fel sunt: tablouri care nu fac obiectul discuțiunii, aparate, copii mici, animale, vestminte streine, sau pachete aduse pentru profesor, etc. Chiar persoanele streine să n'aibă dreptul de a veni în focul lecțiunii în clasă, căci ce s'ar mai alege de fondul acesteia? Nicî institutorul să nu tot intre și să iasă ca la dînsul acasă.

Inceputul fie-cării lecțiuni va fi cuvîntul *atențiune!* repetat de mai multe ori, nu pînă la obicînuirea urechii cu dînsul, spre a provoca pe elevi indirect la luare a minți. Fac o greșală neertată învățătorii care în loc de a urma ast-fel, se irită, sbeară, bat în catedră, lovesc în dreapta și în stînga. Prin aceasta ei singuri dau probe că nu sînt atenți și că nu cunosc că prin frică școlarii mai mult perd de cît cîștigă.

Pedagogul Francke vorbind despre disciplină, care atrîna de sigur de atenție, iată ce zice: «Cînd învățătorul vede pe un copil amuzîndu-se pe timpul lecțiunii, va zice simplu: «Văd un copil care se joacă». «Acela nu vrea să învețe». Copilul care din distrare nu poate spune despre ce se întrebă, ori nu știe să continue mai departe citirea sau răspunsul altui școlar, nu va fi pedepsit numai de cît. Va fi destul să i se zică să fie mai atent. Și numai dacă se va repeta distracția de mai multe ori, va fi scos în picioare afară din bancă. Așa va deveni atent.

Școlarii vor fi ocupați odată numai cu o singură lucrare sau numai cu un singur obiect, despre care se va vorbi pe părți, asemenea și cu hărți sau exemple grele de scris. Fac greșală acei care dau bucați prea mari de analizat sau de învățat, căci prin aceasta co

pii aluneacă superficial pe de-asupra lor și nici măcar nu le citesc.

Un rău mare fac uni învățători cari nu observă în șirul lecțiunilor o ordine fixă. A țintui și hrăni atențiunea copiilor fără pregătire este absurd; căci aceștia nu vor ști despre ce este vorba. De aci reese necesitatea de a le spune obiectul discuțiunii în puține cuvinte. Pentru asta însă, trebuie a pleca de la cele învățate, motivul fiind pornirea spiritului de a-și continua educațiunea pe baza celor cunoscute (apercepțiunea) și care observare a dat naștere afirmațiunii: «*de la cunoscut la necunoscut* (destul de banală azi).

Un alt rău este că nu sunt nici ei atenți la școlarii neatenți, când se servesc de defectosul procedeu individual, ca și cum ar avea de învățat numai un elev. Clasa dormitează și se pune astfel început lipsei de atenție de care se plîng pînă și părinții pentru copii. Când copiii rîd și nu sînd observați, ei continuă mai departe cu amuzamentele lor și adio lecțiune cu atenție cu tot!

Pentru a înlătura risul, și un alt rău al lipsei de atenție, se va îngriji de ținuta școlarilor în bănci, de depărtarea dintre ei, de vestmintele lor, etc., cu toate că cu durere trebuie să o spunem sînt comune în care este păcat că este școală, numai din pricina băncilor ticăloase și ne igienice, în care bieții copii stau ca sardelele, și decî nu pot să fie atenți chiar plecînd de la felul lor jenat de a șede.

Ca rezumat al celor spuse, vedem că atențiunea subiectivă depinde mai mult de metoda dascălului, de felul său de a preda învățămîntul și de înlăturarea tuturilor împrejurărilor cari pot naște în școlari idei de altă natură.

* * *

Alt-fel de maladii ale atențiunii sînt chiar în firea

școlarilor, sau provocate de ei, de părintii săi profesorii.

Copiii stupizi, leneși, oboseți de joc, de muncă mare, cu lipsă de idei, nu pot de sigur să fie atenți.

Boalele, foamea, frigul, căldura, studierea după o masă copioasă, sunt defecte care pun în risc atențiunea.

Chiar impresiunile corpurilor, prea tari sau prea slabe, prea multe sau prea repezi au o influență rău făcătoare. De asemenea și oboseala minții poate fi o cauză. Pentru fie-care din aceste cazuri nu putem da reguli speciale. Învățătorul le va înlătura, fie trimițând acasă pe unii pentru a nu se găsi și alții, fie prin exemple de tot felul, fie prin cântare, jocuri în recreație, mișcări în clasă care nu puțin scapă situațiunea, când atențiunea se pare din când în când compromisă.

* * *

A treia lege a atențiunii privește interesul ce au școlarii pentru învățămînt. Aci este nevoie de lămuriri. Ce este interesul? Ce valoare are el?

Omul de rînd, țăranul simplu, strînge pietre pentru pavatul stradelor. Nu se interesează de ele din alt punct de vedere, căci nu știe. El caută numai să fie de cutare sau cutare fel, cum îi s'a spus, în colo puțin îi pasă. Mineralogistul însă, îndată ce s'a aflat între pietre, le privește cu atenție, caută compozițiunea lor, modul de formațiune, le supune la diferite proceduri fizice sau chimice și face studii asupra lor.

La cel dintîiu era un interes mic, rudimentar, o îmboldire pentru cîștig, nu pentru obiect; la cel d'al doilea însă este o îmboldire mare provenită din interesul de de știință ce l-a deșteptat la vederea pietrelor.

Acesta este dar interesul; *o atențiune mare și continuă într'o direcțiune oare care.*

Tot exemplul de sus: Țăranul adună pietre pentru profitul său; dacă ar fi dat cu ele cine-va după dînsu

ar fi fugit. Întăi era atent să adune cit mai multe ca să aibă folos, al doilea era atent să nu-l lovească.

Aci interesul se referă la obiectele ce ne aduc *folos* sau *pagubă*.

Mineralogistul se opriese lingă pietre, fiind-că mult puțin le cunoștea, le înțelegea. Suntem mai atenți la o convorbire de care ne dăm seama, de cit la una ce nu o pricepem.

Aci interesul este mai mare *pentru obiecte ce nri-cepem*.

Un tablou bine executat, o melodie frumoasă ne fac foarte atenți și stăm pironiți locului.

Interesul este că *obiectele ne plac* și astfel ne cuceresc cu atențiune cu tot.

Cine n'ar vrea să viziteze și alte țări? Numai gindul că nu suntem bogați ne reține. Interesul nostru este mare, pentru *lucrurile noi*, ce am vedea.

In școală, pentru a dezvolta interes în elevi suntem datorți a examina raporturile dintre ei și învățămînt, cu privire la obiectele ce aduc folos, pagubă, plăcere, etc.

Să le punem în vedere că învățătura este folositoare, prin exemple de tot felul și că cel ce nu știe carte rămine prost. Astfel îi interesăm și-i cucerim pentru școală.

Să nu-i împovărăm cu studiul și să-i facem a dovedi singuri adevărul, căci fie-care descoperire este pentru dînsii un izvor de noi descoperiri și de interes.

Să căutăm a ne căștiga încrederea, iubirea și respectul școlărilor noștri. Fără acestea nici o speranță de adevărat interes.

Să stăruim în lecțiuni după gradul de capacitate al elevilor și să nu reținem, cum fac unii dascăli cari vor să lase toată grija pe seama repetenților, pe școlarii dezvoltați în aceeași clasă, sau vice-versa.

Să acordăm cuvinte de mulțumire pentru cei buni

și de stimulație pentru cei rămași în urmă, orî locuri de mîonitori și de onoare pentru cei d'întîi. Sunt mijloace bune pentru a cîștiga interesul.

Principalul însă stă în interesul ce purtăm noi înșine pentru școală și lecțiunî. Cînd elevii vîd că noi suntem ezațî, cînd îi controlăm regulat, cînd ne amestecăm în micile lor certe cu atențiune, de sigur și ei se vor simți obligați să-și dea schimbul lor, care se arată în atențiune și interes.

Pedepsele nedrepte, nepricepute de dînsii, starea morală puțin bună a dascălului, spiritul acestuia de dezordine și de neatenție vor lovi toată dragostea lor și cu ea și interesul.

Lecțiunile vor trebui variate cu pilde, ghicitori, povești, probleme frumoase, cîntece, etc., și cu siguranță că acestea vor interesa mai mult de cît orî-ce.

*
BCU Cluj / Central University Library Cluj

În limitele unui articol de revistă, cred că am atins toate momentele mă însemnate privitoare la atențiune. Partea pedagogică reese ușor la iveală. Ca condiție culminantă pentru formarea și disciplinarea atențiunii am arătat și se constată din cele spuse, este dragostea de școală a educatorului.

Către dînsul am adresat aceste rînduri, căci a lui este chemarea de a deștepta, de a lumina.

Cu dînsul închei, ca acela care poartă facla nestinsă a instrucțiunii și educațiunii printre generațiunile încredințate lui.

Fie numai atent !

Grig. Teodossiu.

Institutor. — București.

LECTIE DIN SCRIS-CITIT

LITERA «M»

A) Planul :

I) *Introducere.*

II) *Tratarea* (Desvoltarea sunetului. Aplicare.
Scrierea literii de scris, și de tipar.)

III) *Rezumat.*

IV) *Generalizare.*

V) *Aplicare.*

B) **Desfășurarea.**

Rugăciune, curățenie, povește.

I. Priviți! Ce vedeți? (Li se arată un măr). Se scoate de la copii propozițiunea aceasta: Noi vedem un măr. Gîndiți-vă cu toții și spuneți ceva despre măr.

Ce este? Cum este? Ce observați la măr? Unde crește?

Ce se face cu mercele?

II. a) Unul din voi mi-a spus: «Noi vedem un măr»

Ce este aceasta? Pentru ce este o propozițiune? Băgați de seamă din cite cuvinte stă propozițiunea aceasta? Care e cuvîntul întii? Ziceți cu toții cuvîntul întii! Care e cuvîntul al 2-lea al 3-lea al 4-lea? Din ce stă vorba? Din cite silabe stă cuvîntul întii? Al doilea? Al treilea? Al patrulea?

Din ce stă silava? din cite silabe stă cuvîntul «măr?» Ascultați cum îl pronunț eu. Ziceți cu toții așa. Din cite sunete stă?

Care e sunetul întii? Ziceți cu toții sunetul acesta! Băgați de seamă, țineți buzele lipite! Ziceți mai tare! încet! Gîndiți-vă și spuneți sunetul al 2-lea, al 3-lea!

Băgați de samă! unde se află sunetul *m* în cuvintul «măr» la început sau sfârșit?

b) Băgați de samă! Eū am să vă spun cuvinte și voi să-mi spuneți, în care se aude sunetul *m*! (Institutorul spune cuvinte ca : ramă, palmă, inimă, masă, rasă, casă). În care cuvinte se aude sunetul *m*? N. N. N.

În care silabă? În cuvintul casă se aude sunetul *m*? Gîndiți-vă cu toții și spuneți cuvinte în care se aude sunetul *m*! Gîndiți-vă cu toții. N. N. N. N... N. N. Spuneți cuvinte în care se află sunetul *m* la început! La mijloc! La sfârșit!

Destul! Despre ce sunet am vorbit pînă acum? Zi-ceți încă odată sunetul acesta *m*.

Mișcări de sculare și de ședere.

c) Voi mă-ați spus de atîtea ori sunetul *m*. Care din voi poate să mă-l arate? Ce am făcut noi cu celelalte sunete? Băgați de samă, voiū scrie și eū semnul sunetului *m*. Cum se chiamă semnul sunetului? (literă). De cite ori veți vedea semnul acesta, veți citi *m* (Inst. face litera *m* la tablă). Cum veți citi semnul acesta! Băgați de samă: semnul acesta se numește litera «*me*». Cum se numește semnul acesta? Citiți cu toții semnul acesta. Băgați de samă, am să vă mai scriū încă odată litera aceasta. Uitați-vă, să vedeți mai bine cum se face. Unde am pus creta? Ce am făcut? (1) Uitați-vă ce am mai făcut? (2) Cite undițe am făcut? Ce mai trebuie să mai fac? Uitați-vă cu toții! Ce am făcut intii? Ce apoi? Ce la urmă? Din cite cirlige stă litera *m*? Din cite undițe? Cum citim semnul acesta? Cum se numește semnul acesta?

Acum veți scrie și voi litera *m*. Să face în aer și apoi pe bancă. Acum veți scrie și voi pe tăblițe. Scoateți tăbtițele 1 2! 3! Așezați-vă la scris! Condeiele sus! Povețe. Unde trebuie să puneți condeiful? Puneți

condeiul în colț! Ce trebuie să facem? Faceți și voi o undiță. Ce trebuie să faceți acum? Ce acum?

Revizuire. (Copii cari au scris bine se laudă). Corectare la tabelă. Să mai facem încă odată litera *me*. Încă odată. (Elevii fac la comanda institutorului). Citește ce-ai scris pe tablă N. N. Cor! N. N. (Copii, arătați cu condeele pe sub litere!). Tablițele în bancă. 1, 2, 3!

Pausă. Mișcări gimnastice. Cântare.

d) Ce-am scris pe tablă? Luați sama litere *m* se scrie așa, când scriem pe tablă sau pe caet. În cărți voi veți vedea alt fel litera aceasta. Iată așa. (Institutorul arată copiilor litera *m*). Uitați-vă la tablă, cum fac eu pe *m* de tipar. Cum se numește litera aceasta? Citiți cu toții! Priviți! V'o mai fac încă odată. Ce am făcut acum? (N). Ce am mai făcut acum? (N). Ce-am mai făcut încă? Cite undițe am făcut?

Ce-am făcut la început? Ce apoi?

Acum veți face și voi litera aceasta. Se face în aer și apoi pe bancă. Scoateți tablițele 1. 2. 3! Acelaș procedeu ca mai sus. Revizuire. Corectare. Să citească ce a scris acum în urmă! Citește ce ai scris N. N. Cor. Să citească ce a scris de la început N. N. Cor! — (Copii arată cu condeele pe de desubt). Tablițele în bancă! 1. 2. 3!

III. Minele la piept. Ce literă ați învățat astăzi? În cîte feluri se scrie litera *m*? Când scriem litera *m* de scris? Când cea de tipar? Cum se scrie litera *m* de scris? Cum cea de tipar?

IV. Ce litere ați mai învățat să scrieți? (*i n u*). Băgați de samă, când zicem sunetul (*n*), ținem buzele deslipite. Cum țineți buzele când pronunțați sunetul *m*? Uitați-vă la tabelă! (Institutorul face literele *n* și *u*). Observați literele aceste! (Pe tabelă rămân următoarele litere:

<i>m</i>	<i>m</i>
<i>n</i>	<i>n</i>

Observați literele acestea (*m n*)! Spuneți în ce se aseamănă și în ce se deosebesc? Așa dar ce trebuie să adăugim la litera *n* de scris, ca să avem *m*? Unde adăogăm undița, la sfârșit sau la început? Tot așa și cu literele *m* și *n* de tipar.

V. Literele acestea se află și în cărțile voastre. Scoateți cărțile 1, 2, 3! Deschideți acolo unde veți vedea desemnat un măr. Puneți condeiul acolo, unde veți vedea litera *me*. Citește N. N. Cor. N. N. N. N. Aceasta o veți citi pentru lecția viitoare, și se scrieți de 5 ori litera *m* de scris și de 5 ori litera *m* de tipar.

Ce aveți pentru ora următoare.

G. A. D.

Elev în cl. V a școlii Norm. de învățători. București.

SCHIȚĂ DE LECȚIE DIN ARITMETICA CLASEI A II PRIMARE ¹⁾

Repetiție asupra numerilor de la 1 pînă la 1000

I. Revederea lucrărilor scrise. Anunțarea: Azi să văz cum ați învățat voi, să socotiți cu numerile pînă la 1000. Băgați de seamă; stați drepți, picioarele, miinele, capul, spatele! — Ascultați!

II. Mai înainte văzui un oltean că vinduse unei femei 6 klgr. struguri à 4 gologani; ciți bani a luat olteanul de la femeia aceia? *a)* Analiza reală: De ce a luat atita struguri de odată? Ce se mai măsoară cu kilogramul? Cum se măsoară? (balanță etc.) *b)* Analiza logică (matematică). Ciți bani a luat pentru 1 kgr.? pentru 6 kgr. cit? De cîte ori mai mult? Cit face de 6 ori 4? De ce? ($4+4+4+4+4+4=24$). De cîte ori 6 face 24? (de 4 ori) 6.

1) Această lecție s'a ținut de fapt prin autorul, în 7 Oct. în cl. II la școala de aplicație a școlii normale de inst. în București, în fața institutorului și a normaliştilor din cla V.

Care două numere înmulțite ne mai dau 24 (8×3 ; 3×8). De câte ori 7 face 28?... (Deprinderea tabelii înmulțirii în cercul lui 4: 4×1 , $4 \times 2 = 4 \times 9$).

Ciți gologani a primit olteanul? (24)

2) În care zece se află 24? Cite zeci sînt aci? Cite unități? Numărați unitățile, de la 4 pînă la 1; de la 1 pînă la 10. Numărați zeciile de 2 zeci îndărăt! Înainte de la 1 zece, dar numai zecile: (10, 20... 90). Cum se zice la 10 zeci. Numărați sutele, înainte (100, 200... 900); îndărăt! — Care-î suta 1^a? De unde începe? (de la 1). Unde se isprăvește? (la 100). Care-î suta a doua? Unde începe? (101). Unde se isprăvește?... Care-î suta a 3^a... a 10^a? Numărați la suta *întîi* unitățile! Toți scolarii numără: 101,... 109.... Numărați la aceasta sută zecile. (Toți numără: 110, 120... 190). Așa 111,... 199. Tot aceasta se face cu suta a 6^a (501, 510, 511) a 8^a și a 10^a (90^a, 901, 910, 991).

Propunătorul spune un număr, d. e. 510, scolarii cu toții la moment spun numărul următor: 511; or numărul din nainte, d. e. Prop. 618, scolarii: 617.

Pausă.—Cîntare : gama cu numere ; mișcări

Inscris.—Spuneți-mi o unitate! N.!(7) Scri-o N! (ese la tablă un școlar bun). Cu câte cifre se scriu unitățile! Spuneți-mi zeci: (40, 80) Se scrie pe tablă. Cu câte cifre se scriu zeciile? Spuneți-mi sute! Cu câte cifre se scriu sutele? Tablițele 1, 2, 3! Scolarii scriu cu toții (la comandă) pe plăci, și unul mai bun la tabla cea mare șirurile următoare:

100, 200, 300	. . .	900
101, 202, 303	. . .	909
110, 220, 330	. . .	990
111, 222, 333	. . .	999

Prop. se plimbă printre bănci și povățuește, cum să stee la scris. etc.

Apoi scolarii citesc în cor șire de numere, pe sărite, după cum arată prop. cu bățul la tablă.

III-IV. Ce am făcut azi. Cite unități fac o zece? Cite zeci fac o sută? Cite sute fac o mie? O mie cite sute are? O sută cite zeci? O zece cite unități? Cite unități fac o zece? Cite unități fac o sută? Cite o mie? — Intors!

Cu cite cifre se criu unitățile? Cu cite zecile? Cu cite sutele? Cu cite o mie? Care-î valoarea lui zero? (în toate cazurile) la început, la mijloc, la sfârșitul ți-frelor?

V. *Temă.* Veți întregi următoarele 4 colonne verticale cu numere:

L U C R A R E

100	901	910	991
· ·	· · ·	· · ·	· · ·
· · ·	· · ·	· · ·	· · ·
· · ·	· · ·	· · ·	· · ·
900	909	990	999

Ce veți face pentru ora următoare N!

Bine, să nu uitați aceasta.

Inchiere. Rugăciune! Eșire cu povețe.

V. Gr. Borgovan

AVANTAGIILE ROTAȚIUNII ÎN SCOALA PRIMARĂ

În totdeauna, când o idee nouă vine între altele vechi, se întâmplă o luptă și anume: ideile vechi se opun cu tărie la primirea celor noi.

De multe-ori din această luptă iese un compromis de idei vechi și noi; însă când ideile noi reprezintă nevoile unei societăți, sau ale unei clase de oameni, orice rezistență este zădarnică, — ideile noi înving.

A da exemple e de prisos, experiența de toate zilele ne arată această stare de lucruri. Această scurtă explica-re a ciocnirii ideilor vechi cu cele noi este de domeniul psihologie; și va avea oare-care legătură cu subiectul ce mî-am propus: Rotațiunea. Ce este rotațiunea? Rotațiunea în înțelesul strins al cuvintelor nu este alt-ceva de cît plecarea unui individ dintr'un punct oare-care și reîntoarcerea lui în același loc, fie că mișcarea ar fi circulară sau dreaptă.

Același înțeles îl are și rotațiunea în corpul didactic primar; adică institutoral de clasa I să meargă cu elevii săi în clasele a II, a III și a IV și după 4 ani să revină de unde a plecat.

Toți D-nii Miniștri începînd cu D-l D. Sturdza au fost de ideia, că trebuie introdusă rotațiunea în corpul didactic primar. Era a se discuta numai modul cum ar trebui să se aplice. Unii erau pentru rotația *descendentă*, alții pentru cea *ascendentă biennială* și alții pentru cea *anuală*.

Nu voi zice nimic în privința modului aplicării, care ar fi mai nemerit și care ar asigura reușita, ci voi să discut pur și simplu *avantajile rotației*.

A fost de ajuns să se spună, că trebuie introdusă rotația în corpul didactic primar, și iată că Institutorii s'au împărțit în două tabere: cei de clasa I și a II erau pentru, iar cei de a III și a IV contra¹⁾. Nu vroia în ruptul capului, institutorii așa ziși *superiori* să treacă la clasa I și a II; adică să se facă *inferiori*; — și dacă nu mă înșel, nu știu dacă a fost vr'un oraș în care toți institutorii să se pronunțe pentru rotație.

Cred, că nu-î de prisos a arăta slabele motive, ce le invocau unii directori, cînd îi întrebați, de ce nu aplică rotația.

1, Cu multe excepții laudabile.

Mă-aduc aminte, că întrebînd pe un director, dacă este pentru rotație, el mă-a zis :

— «Sunt în principiu ; însă la școala mea nu se poate aplica.

— Dar bine, ȳ-am răspuns eă, de ce nu la școala D-tale ?

Atunci el a tăcut ; tăcerea însemna, că el cu alȳi institutorȳi streinȳi ar putea face rotația ; iar cu colegiȳi săi, nu. Aci se vede măi mult ca orȳ-unde acel spirit de superioritate, pe care-l aveau institutorii de clasa III și a IV față de colegiȳi lor.

Ca orȳ-ce ideie noă, așa și rotația țși are avantajele sale ; după mine aceste avantagiȳi sunt :

1. Institutorul, după legea veche, putea să rămȳnă clie 10 sau 15 anȳi la aceeași clasă și dacă se 'ntimpla, ca clasa să fie I sau II, apoi era rău de tot ; institutorul ocupȳndu-se mereu cu unul și acelaș lucru, de la un timp nu măi avea plăcere de a munci, așa că unii se descurajau, iar alȳii căutaȳi cu orȳ-ce preț să se ridice la clasele : a III și a IV.

De aci se 'ncepea o luptă între institutorii claselor inferioare și a celor superioare, și dacă în multe cazuri nemulțumirea nu se dădea pe față, și motivul era opiniunea publică. Cu rotația nu măi e așa, institutorul nu se măi numește pe clasa cutare, ci la școala cutare. Așa că *spiritul de superior și inferior dispare*. Dacă institutorul se numește la cl. Ia, el primește cu plăcere, țștiind că în anii viitori, va trece la celelalte clase.

2. Numirea institutorului pe o anumită clasă era defectoasă ; căci se întimpla ca inspectorul scolar să viziteze d. e. clasa III de la o școală și găsia elevii cam slăbuți ; — respectivul institutor nu găsia altă scuză de cit cea următoare :

— Sunt slabȳi, d-le inspector, căci așa mă-aȳ venit din cl. II-a.

Și în adevăr, responsabilitatea lui se micșora și inspectorul nu putea să ia măsurile convenite din cauza acestei scuze, care aproape în totdeauna era nedreaptă. Prin rotație *responsabilitatea cade toată asupra institutorului clasei*. Mi se va obiecta, poate, ce este de făcut când îți vin elevi streini și tocmai acei sînt slabi ; — răspund că chiar dacă ar fi 6 sau 7 elevi de la alte școli, progresul unei clase nu se judecă după minoritatea elevilor, ci după majoritatea lor.

3. Rotația fiind aplicată, institutorul scoate o serie de elevi în curs de 4 ani, prin urmare el are un timp mai larg de ocupație, are variație în studiu și unde e variație acolo e vicață, acolo e o energie mai mare ; — de acolo fuge monotonia.

Era și natural, că un institutor stînd 10 sau 15 ani la aceeași clasă, își apropia materia și nu mai citea cu trageră de inimă, știind că aceleași și tot aceleași reguli o să le dea în fie-care an. Mi se va răspunde poate, că așa e ; dar institutorul se specializa la o clasă ; aceasta nu poate fi adevărat, căci *institutor special pe o clasă nu poate fi, ci specialist pe cîntare materie, da*.

4. Al patrulea avantaj. Institutorul, avînd pe un elev timp de 4 ani sub directă sa privighere, are puțința de a-l examina, de a-i observa toate apucăturile bune sau rele ; cu alte cuvinte este stăpin pe întreaga lui individualitate. Apoi institutorul, cunoscîndu-și mai bine elevii, *le va arăta drumul pe care trebuie să meargă mai departe, în care școală pot să-și continue cu succes studiile*.

Cîtă bucurie și mulțumire sufletească va simți acel institutor, cînd după 4 ani de muncă își va vedea roadele ostenețelor sale, nimenea nu poate s'o spună ! căci își va aduce aminte, că unii copilași abia puteau vorbi, și azi socotesc, scriu și citesc. Gîndească-se d-nii ins-

titutori la această stare psihică și cred, că toți vor cere rotația.

Incheind mă rezum și zic : că greșesc acei, cari cred că vor scăpa de *rotația generală* și că aceasta este adevărat, se vede din dispozițiunile legii; dacă de o camdată s'a aplicat rotația parțială, aceasta s'a făcut numai, ca trecerea de la o stare de lucruri la alta să nu fie simțitoare; *rotația generală se va aplica, fiind că este măsura cea mai salutară pentru progresul școalei primare.*

Am scris avantajile rotației, aș dori să se scrie și dezavantajile dacă sînt.

L. S. MATASARIU

Iași, 1894 Septembrie.

DIN EXPERIENȚĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj
De ce nu se poate înlătura minciuna din școală?

Cînd copilul vine pentru prima oară la școală e lipsit de orî ce pasiune omenească. El e sincer, spune tot ce are la inimă, nu știe ce e minciuna, ce e lingușirea, resbunarea, etc.

Țin însă să mărturisesc de la început, că aceasta nu este o regulă generală. Lipsa totată de cunoștințe, cari să îndrumeze pe părinți în educația copiilor lor, face ca tinerimea noastră, chiar în etatea fragedă, să devie victima patimilor omenești.

Trecînd însă preste acestea, să zicem, că majoritatea copiilor aũ fost înlăturați de la contractarea acestor defecte și se presintă întocmai cum natura i-a creat.

La început, un interval nu tocmai mare, elevii ne mărturisesc totul, fără a întrebuița rezervă. Mai tîrziu însă, încetul cu încetul, încep a se abate de la acest obicei și caută a falsifica realitatea. Spun lucru-

rile cu totul altfel, de cum s'aũ întimplat. Școala întrebuințează diverse mijloace, dar nici unul nu-i succede, pentru a întoarce pe copil de la acast drum periculos. Și care să fie cauza?

Eũ cred, că aceasta s'atribue faptului, că *școala nu trăește în armonie cu casa părintească.*

Cĩnd vre-unuĩ copil i se întimplă ceva la școală, el mergĩnd acasă și temĩndu-se de severitatea tatălui său, pentru a evita pedeapsa, care il așteaptă, este forțat a falsifica adevărul. Tatăl său, un om nepriceput în arta educațiunii, în loc să meargă la școală și să se informeze de adevăr, primește relațiunile fiului său și începe a insulta atit școala, cit și pe învățator. Iată cum succede copilului prima minciună. Noĩ știm, că o lucrare ne reușește, noĩ ne simțim incurajați și re-peșim acea lucrare. Tot asemenea face și copilul. El continuă cu falsificarea adevărului și acest obiceiũ il exercitã inconștient, căci obiceiul s'a transformat în a doua natură și vor veni timpurĩ, cĩnd el va voi să nu se servească de acest mijloc dar nu va reuși.

Elevul venĩnd la școală va spune fapte, carĩ nu s'aũ întimplat acasă la el. Invățatorul, netrãĩnd în contact cu părintele elevului, va da crezãmint acestor destãinuirĩ. Iată un noũ teren favorabil pentru desvoltarea minciunii. Școala și casa părintească, în loc să desrãdãcineze acest vițũ, il va alimenta și mãi mult. Pasiunile se vor imulți, desvoltĩndu-se una din alta și educația copilului va fi astfel compromisã cu totul. Elevul va ajunge mare și va fi plin de defecte, cum de obiceiũ, este astãzi tinerimea noastrã. Puțina îngrijire, ce punem noĩ, pentru educațiunea tinerimii, cred a fi cauza, care face pe copiii noștri, carĩ, deși în o etate fragedã, să contracteze toate defectele și patimile, ce bãtrĩnii de astãzi nu știaũ.

Unde școala trăește în relații cu casa părintească, de multe ori chiar noi suntem acei cari compromitem educația copiilor, ce ni sunt încredințați. Sunt părinți, cari înțelegindu-și datoria, vin de multe ori la școală, pentru a se informa despre purtările fiilor lor, dar, fiind mulți dintre ei fără cultură, se adresează către învățător într'un mod nu tocmai cuviincios. Învățătorul, în loc de a-i chema la o parte și a le arăta greșelile, îi tratează aspru și descriu pe fii lor așa cum nu sunt. Astfel părinții sunt forțați a crede pe fii lor și a descrie pe învățător, înaintea lor, în culorile cele mai negre. În cazul acesta învățătorul a nesocotit scopul școlii, căci elevii își perd încrederea în el. Acest mic incident, întâmplat între părinte și învățător, deși după formă ar fi de puțină importanță, judecat însă în fond, este cel mai mare rău, cea mai mare stincă, care stă în drumul educațiunii și pînă ce aceste incidente nu vor fi înlăturate de învățător, prin cedarea lui, pînă atunci mai mult stricăm, de cit clădim.

Este de datoria noastră și pentru succesul nostru, ca în fața părinților, să nu ne arătăm supărați, ci cu bună voință să-i primim și să-i tratăm, căci trebuie odată știut, că mai cu seamă prin părțile depărtate de centru — și nu am greși, cînd am zice, chiar apropiate — părinții au mai multă necesitate de educație, de cit copii lor. Și pînă nu ne vom da osteneală a educa pe aceia, cărora le este încredințată această sarcină și cari au să ne ajute și pe noi, pentru a păstra și a filtra bune moravuri în tinerime, pînă atunci nu ne putem aștepta la rezultate, pentru cari ne sacrificăm și sacrificîndu-ne voim să le dobîndim.

Se vede clar, din cele spuse, care este remediul pentru a putea pune barieră acestui inamic, care compromite disciplina prin falsificarea adevărului. Cine știe la ce ridicol ne expune cite odată minciuna ?

Să ținem așadară echilibru între școală și casa părintească, în cea ce privește întrebuințarea mijloacelor. Să nu uzăm în școală de un fel de mijloace și să lăsăm acasă pe părinți să întrebuințeze mijloace, cari să paralizeze acțiunea noastră, ci să le arătăm felul nostru de a lucra, indicându-le mijloacele, gradul și modul întrebuințării lor. Să facem ca doctorii, cari-și cunosc meseria și sunt devotați ei!

Mulți poate vor zice, că timpul astfel întrebuințat este un timp pierdut. Să luăm însă exemplul de la plugar, care caută întâi să-și îmbunătățească pământul și numai după aceea aruncă sămînța și chiar dacă nu ar produce o cantitate așa mare de produse, totuși el e sigur, că roadele sunt mai mari, mai bune și mai spornice! Și cred, că exemple mai frumoase ca cele ce observăm în natură, nu putem găsi pentru a cunoaște drumul adevărat, ce neconținut ne dăm osteneală a-l afla!

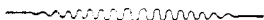
BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Legătura între școală și casa părintească este atît de necesară, încît fără aceasta nu poate fi vorba de educația tinerimii noastre. Sunt multe, chiar foarte multe cauze, cari nu permit armonia între școală și familie. Trebuie însă, pe cit ne va sta prin putință, să le înlăturăm cu toate mijloacele, cari ne stau la dispoziție. Să ne facem din acest scop un ideal și să nu desarmăm, cit timp ne-am devotat acestei misiuni grele. Tinerimea noastră trece printr'o criză mare. Să ne îndoim forțele, căci aceasta va fi mai întâi spre binele nostru și apoi spre binele țării, despre care pot zice împreună cu poetul că

Viiitor de aur are
Și prevăd prin secolii a ei înălțare.

G. CHERCIU,
institutor (București.)

CUM PUTEM FACE PE SURDOMUȚI SĂ VORBEASCĂ CU VIÛ GRAIÛ

DE

L. GOGUILLOT

Profesor la Institutul național de surdomuți din Paris

PARTEA A TREIA

VOCEA

CAP. I

Provocarea vocii.

Vocea surdului incomplet și a surdului din naștere. — Accentul surdomuților. — Prescrierea lui Hill cu privire la provocarea vocii. — Procedura lui L. Cappelli. — Observarea lui Taine. — Opiniunea lui Tarra. — Mijloacele brutale proscrise.

Cînd ochiul școlarului surd pare destul de exercitat spre a prinde mișcările văzute ale aparatului fonațiunii, cînd degetele lui par destul de apte pentru perceperea fenomenelor tangibile ce însoțesc vorbirea, cînd organele lui vocale par a fi dăbîndit flexibilitatea și puterea necesare, atunci cerem copilului să emită, să scoată vocea.

Examenul preliminar făcut de profesor la intrarea școlarului, examenul special făcut de medicul institutului și informațiunile date de familie au descoperit profesorului că unii din școlarii lui s'au bucurat mai mult sau mai puțin de auz sau că la unii această facultate persistă încă întru citva.

Acești copii au în genere o voce de o tonalitate, o puritate și de o putere indestulătoare, potrivit etății și

desvoltării lor corporale, c'un cuvint o voce normală care nu va avea nevoie de o cultură specială (1).

Dar, dacă copilul n'a păstrat nici cea mai slabă urmă de auzire și mai ales, dacă este născut în adevăr surd sau dacă a devenit surd curind după nașterea sa, atunci cind el nu se putuse deprinde nici măcar a pronunța cuvinte, în atare caz este foarte rar ca el să poată scoate o voce normală.

Majoritatea surzilor, chiar a surzilor din naștere, au obiceiul a însoți manifestarea bucuriei și durerii lor, sau numai gesturile lor, de strigăte cari se depărtează în citva de cea ce ar trebui să fie tonul lor de voce proprie. Acele strigăte sînt sau prea puternice ori prea slabe, voci din cap sau joase, afectînd o resonare nasală sau guturală. Vom spune mai departe cum trebuie să procedăm în aceste diferite cazuri. Să ne ocupăm d'întii de școlarii cari, de și destul de rari, se înfățișează cu totul *afoni*, lipsiți de ori ce sunet, sau cari par numai astfel.

Vorbind despre aceștia, Hil prescrie ca să li se atragă atenția asupra vibrării gîtului (fig. 17), a pieptului (fig. 14), etc., vibrare care însoțește totdeauna scoaterea unui sunet. «In acest scop, îi vom pune să aplice mina, sau și un singur deget, pe gît, piept sau ori care altă parte vibrătoare cind se scoate un sunet. Cînd el a perceput acea mișcare, i se va arăta că acele vibrații lipsesc cu totul din simpla respirație. Atunci rămîne să-l învățăm a deosibi prin ajutorul pipăitului deosibirea între producerea vocii și curgerea aerului. De 'ndată

(1) În unele cazuri de pretinsă surzenie congenită, se recunoaște un accent de spaimă, cea ce arată că e o surzenie dobîndită, că copilul a auzit întru citva, contrar informațiilor date de părinți.

Din contră, lipsa de voce sau o voce prea defectoasă face pe profesor să vadă că copilul în cestiune n'aude de loc și nici n'a uzit, de și familia afirmă contrariul.

că elevul are conștiința celor spuse aci, senzația interioară a organelor sale vocale îi va proba mai bine ca ori ce demonstrație și experiență esterioră, dacă a produs un sunet sau dacă a funcționat respirația singură.

FIG. 17

Scriitorul italian L. Cappelli arată o procedură bună, de acea o recomandăm.

«Puind pe școlar să ție degetele unei mâini pe gura noastră și degetele celeilalte pe propria sa gură, noi vom murmura între buze un *b* prelungit, invitându-l să facă și el de asemenea; apoi vom începe să spunem cu jumătate buzele *ba ba ba...* incredințându-ne dacă el ne imitează și arătându-i, tot prin pipăire, că vibrațiile vocii se propagă la gît și la tot pieptul (v. fig. 14 și 17). Această probă bine condusă, pe cînd copilul gîngănește cum am zis-o, i deschidem gura, ajutîndu-l noi

înși-ne cu mîna, cercăm să obținem și vom obține, dar prin cercări repetate, un *ba*, un *bo*, sau altă silabă. Se poate intimpla ca școlarul nostru să reușească mai lesne a murmura întii între dinți: *tatata..*, *vavava....* etc., și apoi să pronunțe clar *ta*, *ta*, *ta*, *va*, *va*, *va*, etc.; dar orî cum ar începe, e destul că începe. Astfel vom fi obținut primul sunet vocală; punctul de plecare va fi stabilit și vom putea înainta c'un pas sigur».

Asemenea copilul auzitor, care învață de sineși să vorbească, întii se deprinde și el să gungurească. Aceasta a observat-o și Taine, cînd scrie: Către trei luni și jumătate, la țară, o punea (pe nepoțica lui) pe un covor la aer liber, în grădină; acolo, culcată pe spate sau pe pîntece, ea da din mîini și din picioare, țipînd și strigînd în tot felul, și aceasta dura ore întregi».

Mijloacele arătate de D-nii Hill și Cappelli, deși minunate fără îndoială, pot să nu procure totdeauna rezultatul așteptat. Cunoaștem profesori cari încep cu provocarea murmurului caracteristic al semi-vocalei *m*, cu riscul de a vedea pe școlarul surd emițînd un sunet nazal ce-l vor corege în urmă, în caz de a se produce. Acest murmur obținut, ei îndeamnă pe elev să-și deschidă gura și școlarul pronunță atunci *ma*, *mo* sau *me*.

Alții, precum abatele Tarra, recomandă să se întrebuinteze mijloace escitante bine potrivite spre a provoca risul sau esclamația, sau mai bine să se profite de ocazia cînd copilul începe să plîngă de la sine, fără provocare.

Unii profesori de surdomuți propun mijloace și mai originale, ba chiar brutale, dar nefolositoare; de aceea nici nu le mai menționăm aci; pentru că prin acele mijloace facem pe școlari să urască metoada și persoanele ce le o propun. Este mai nemerit, fără să se descurageze profesorul și fără să descurageze pe școlar, să se aștepte ca o împrejurare fericită să provoace pe ne-

gîndite acea voce atît de mult dorită. Profesorul va contribui numai să se producă acea împrejurare repentină neîncetat procedurile, mijloacele ce am arătat mai sus.

CAP. II

Indreptarea defectelor vocii.

Esces de voce.— Dieta vorbirii.— Voce neîndestulătoare.— Voce prea joasă.— Voce guturală.— Voce nazală.— Felurite împrejurări cari pot influența asupra vocii.

Vocea școlarului surd poate fi prea țipătoare, prea slabă, falsă, prea joasă, guturală sau nazală.

Escesul de voce provine din cauza că școlarul face prea mari eforturi ca să scoată sunetul, sau pentru că lasă să scape prea repede o cantitate de suflare mare afară din cale.

În primul caz, emisiunea vocii este însoțită de contracțiuni ale feței și chiar de o umflare a arterelor cari roșesc fața; în al doilea caz, pieptul face o contracțiune prea mare; în ambele cazuri, laringele este sediul vibrațiilor prea puternice ce se va putea lesne regula apăsînd o mînă a copilului pe propriul lui laringe, atingînd cu cealaltă laringele profesorului său (fig. 17). Tot prin pipăit vom învăța pe copil să-și modereze mișcarea pieptului și eșirea suflării. În fine, așezîndu-ne cu dînsul în fața unei oglinzi, îi vom arăta că nu trebuie să ne schimonosim fața pentru așa puțin lucru.

Uneori s'a recomandat, pentru acest defect ca și pentru cele următoare, cînd nu se pot corecta prin nici un mijloc, ca copilul să fie pus mai multe zile pe *dieta vorbirii*. Lucrul însă este puțin practic. Știm că profesorii gingavilor îi țin mai multe zile într'o tăcere silită, înainte de a întreprinde corecțiunea tuturor defectelor de pronunțare. Dar nu trebuie să uităm că acești profesori au de a face cu adulți, pentru cari este des-

tul o simplă recomandare, pentru ca ei să-și impună bucuros acea lozincă și s'o observe scrupulos. Cearcă însă să oprești pe un copil,— mai ales într'un institut numeros,—să nu strige tare cînd se joacă, cînd aleargă și în toate momentele în cari nu este văzut de profesorul său! Il vei închide? El va țipa și mai tare. De unde se poate cu drept conchide că tăcerea poate fi lesne impusă unui vorbitor, dar nu unui mut.

Nendestularea vocii provine negreșit din faptul că organele copilului n'au dobîndit încă vigoarea sa flexibilă necesară. Singură gimnastica respirațiunii poate vindeca acest rău.

«Dacă cauza defectului vocii este slăbiciunea copilului, atunci medicamentele tonice prescrise de medic și gimnastica generală, la cari participă toți școlarii, vor fi ajutoare puternice pentru profesor, căruia este permisă numai gimnastica specială (1)».

De altfel este mai bună o voce slabă de cit țipătoare.

«Trebue să se silească profesorul a obține mai bine un sunet slab de cit forte, o suflare de voce mai bine de cit un țipăt, care n'ar fi numai un lucru vătămător față cu puterea cea mică a școlarului, un lucru supărător pentru profesor însuși; dar, ceea ce ar fi culmea răului mai cu seamă ar falsifica la scolar simțul intim al fonațiunii și prin urmare simțul intim al vorbirii» (2).

Cu cit copilul se va mări și puterile lui vor crește, și cu cit se va desvolta mai mult învățarea articulării, vocea copilului va dovedi mai multă putere.

Vocea falsă, numită și voce subțire sau din cap, a provocat foarte multe teorii din partea fiziologiștilor, dar noi nu vom intra în amănuntele acelor teorii. Dacă nu s'a făcut lumină deplină în privința producerii acestei

(1) Dl. Dupont. Vocea surdului.

(2) I. Tarra. Cenni Storici.

voci, dar nici asupra mijloacelor de îndreptarea ei nu s'a ajuns la un rezultat satisfăcător.

Totuși D-l Milne Edwards scrie: «Adesea s'a observat că cîntăreții înalță laringele lor din ce în ce mai mult cu cit ei scot sunete mai înalte; o mișcare contrarie însoțește mai în totdeauna sunetele grave».

Observarea este dreaptă, dar nu privește numai vocea falsă. Laringele se înalță și se coboară de asemenea pentru emisiunea sunetelor registrului din piept. De aceea nu prea sintem părtaș al coboririi laringelui prin apăsarea pe cartilagiul tiroid, precum aș propus-o unii profesori spre a corige vocea din cap.

Mulți autori tăgăduesc influența acestei lungiri sau scurtări a tubului vocal asupra modificărilor vocii. «Ne putem da lesne seama, zice Béclard, că laringele se coboară în sunetele grave și se ridică în cele ascuțite : dar se poate observa de asemenea că această dislocare este minimă și că de abia atinge un demi-centimetru în excursiunile sale maxime. Lungirea și scurtarea rezultate din aceasta pentru întregul tub vocal pot fi privite aproape nule din punctul de vedere al modificărilor care ar putea rezulta din aceasta pentru înălțimea tonului».

«D-l Mandl cugetă de asemenea că aceste mișcări de înălțare și coborire ale laringelui sint cu totul accesorii și fără nici o înriurire asupra tonalității. Ele aș scopul să înlesnească scoaterea vocii și D-sa cugetă că ele sint determinate prin mișcările limbii, cînd ea s'adaptează sunetului ce trebuie scos».

Mai însemnate și mai demne de luare aminte sint următoarele două observări relative la absența vibrațiilor toracice și la poziția particulară a limbii în emisiunea vocii din cap :

«Se poate constata, zice acelaș, că, la producerea vocii din cap, păreții pieptului nu resună în mod simțitor,

pe cind părțile superioare ale tubului vocal vibrează mai cu deosebire; de aci negreșit numele de voce din cap, dat acestui mod particular de emisiune a sunetului».

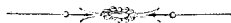
In ce privește poziția limbii, Dr. Fournié zice: «In emisiunea vocii din cap, baza limbii ia o poziție particulară care nu se poate schimba fără ca acest registru să nu-și piardă timbrul ce-l caracteriză: ea se retrage înapoi ca să îngusteze diametrul tubului vocal».

Vrei sa lupți contra vocii din cap? In acest cas, dă-ți silință să readuci vibrările toracice cari caracteriză *vocea din piept* și să împiedici limba ca să nu se retragă înapoi.

Se numește voce din piept acea voce cu timbru plin și sonor, însoțit de o tremurare vibrătoare a cavității toracelui și care se simte destul de bine, cind punem mâna pe piept. Sunetele vocii din piept constituiesc sunetele vocii obișnuite, așa zice Bécларd.

Vom sfătui pe profesorii cari se ocupă cu surdomuții să-i facă a vorbi cu viū graiū, ca de îndată ce se vor recunoaște la un scolar al lor tendința la vocea din cap, să nu le atragă de la început atenția asupra vibrațiilor laringelui spre a-l face să dea voce, căci tocmai asupra acestui punct se îndreptează toate silințele lui, silințe esagerate cari-l fac să scoată o voce defec-tuoasă. Trecind de la expirația afonă la respirația sonoră, este mai bine să-l facă să simțā mai întii vibrațiile toracelui cari însoțesc producerea vocii din piept (fig. 14). Cercind să reproducă aceste vibrații, el este mai puțin inclinat să-și îndrepteze sforțările numai spre laringe și ajunge în mod mai natural a scoate o voce normală.

Mai curind vei face p'un asemenea scolar să producă rezultatul căutat, dacă-i vei atrage atenția mai mult asupra unui fapt colateral de cit asupra faptului principal.

LECȚIUNI DE PSIHLOGIE APLICAȚIE LA PEDAGOGIE

Atari împrejurări pot fi ca următoarele :

a) *Vîrsta*. Cu cît omul este mai tînăr, cu atît imaginațiunea lui este mai *vie*. Copilul în imaginațiune crește, în ea se mișcă, în ea trăește ; imaginațiunea este elementul lui de viață. Și junele, fie orcari împrejurările vieții sale, se hrănește cu închipuirii, cu iluzii cărora nu arareori le dă expresie prin versuri. El este aplecat spre *fantazare*. La bărbat și la bătrîn imaginațiunea dă loc judecății. În vîrstele acestea sînt mai rari cazurile de entuziasm.

b) *Firea saŭ temperamentul*. Oamenii iuți, mai vioi, aŭ o imaginație mai vie, mai mare, decăt oamenii așezați.

c) *Dispoziția omului* și modul lui de traiu și de ocupațiune. Omul vesel arc și imaginația mai mobilă ; mîncări cu multe condimente, beuturi spirtuoase, apoi afectele (ca minia, ura, invidia...) măresc imaginațiunea ; durerile de cap și în general, dispoziția rea o slăbesc.

d) *Situația*. Așa singurătatea dă imaginațiunei un avînt, un sbor nemărginit în diverse direcții după starea plăcută ori neplăcută a omului. Păstorul cîntă cu duioșie — lîngă oile sale

Robul cîntă amar în robie... un aer dușos

(*Bolintineanu*)

Primejdiile în celulele închisorilor !

e) *Clima*. Căldura de obicei înfierbîntă, iar frigul lîncezește imaginațiunea.

4. *Felurile imaginațiunii*. — a) Noțiunea *pom* ni s'a format din reprezentările sensuale : măr, păr, cireș, etc. *abstragînd* de la notele lor secundare. Hărțile se formează așa, că munții și apele se reduc la unele linii mult, puțin deosebite și orașele la unele puncte. Imaginația în forma aceasta, prin care ne reproducem imaginile modificate prin *omisiuni* se numește *abstractivă*. Ea se reazemă pe reproducere de imagini modificate prin omisiunea notelor accidentale. Produsele ei sînt

reprezentări generale, din care se formează pe urmă noțiunile.

b' «Părul Doamnei Chiajna... începuse a cărunți; dar trupul său era înalt, portul ei drept și falnic, ochirea-i strașnică și hotărâtă; capul îi căta mindru în sus, fără grijă și fără sfială» (A. Odobescu). În cazul de față reprezentarea vagă «Doamna Chiajna» se *determină* prin note particulare, încît par'că vedem fizionomia acelei doamne. Asemenea se poate determina ori-ce reprezentare generală, substituindu-i exemple concrete d. e. Cînd zic „casa părintească“, mă gîndesc și 'mî închipuiesc de fapt casa părinților mei. Imaginațiunea în forma aceasta, prin care ne reproducem imaginile modificate prin *adaosuri* felurite, se numește *determinativă*. Aadaosurile aceste se numesc *ficțiuni*. Poveștile populare sînt pline de asemenea ficțiuni: Alexandri în „*Răsbunarea lui Stat-Palmă-barbă-cot*“ descrie cu pană de măestru pe uriașii „*Sfarmă piatra și Strimba lemne*“.

c' Un inginer constructor *combină* diferite elemente și condițiuni pentru clădirea unui palat :

«Iată coama, sai pe mine
Și d'acum te ține bine,
Să'ți arăt la bătrînețe
Ce-am plătit la tinerete».

(Alexandri)

Nota. Pe globul terestru ne închipuim liniți.... În cazurile acestea sufletul nostru, *combină în mod măestrit* diverse reprezentațiuni și *crează* o imagine compusă ce nu există de fapt. Imaginațiunea în forma aceasta se numește și ea *combinativă* (practică, artistică și științifică).

Imaginația, în somn, dă naștere *visurilor*. (Visurile lui Iosif din scriptura). În somn activitatea creierului este împedecată și conștiința întunecată încît va; iar viața vegetală este în mare lucrare. În somn sufletul își reproduce stările sale prin activitatea mai redusă a creierului. Visurile sînt ocașionate prin excitațiuni interne și externe. Sînt visuri *naturale* și visuri *profetice*. Visul soției lui Cesare. (Tilcuirea visurilor, ca urmarî din viața psihică, și ca inspira-

ție divină specială). *Somn-ambulismul* este un vis cu coordonare de reprezentări și cu acțiuni de simțuri mai mult sau mai puțin complete.

d) *Talent-Geniū*. —Olarul, învățătorul pictorul, arhitectul, musicantul, poetul, în sfârșit fie-care om se ocupă mai ales cu reprezentațiunii proprii înclinațiunii și meseriei sale și, între marginile aceluiaș măestrii, iarăș fie-care se ocupă în diferite direcțiuni. D. ex. Unui învățător îi place să se ocupe numai cu băeții, altuia numai cu fete; unuia numai cu elevi din cursul primar, altuia cu cei din cursul secundar. Un poet reușește în dramă, altul în satiră.. Deosibirea aceasta de ocupațiune se reazămă parte pe dispozițiunii anumite, parte pe o desvoltare și pe o cultivare specială a acestora.

«Nu știu cum se urmează, nu pricep cum se poate;

«Dar văd că cei puternici, ori unde au dreptate» 1)

Cînd puterea imaginațiunii se arată într'uu grad înalt în vre-o specialitate oare-care se numește *talent*. (Gr. Alexandrescu avea talent în fabule). Talentul se presupune la fie-care artist, indeferent dacă'l pune în practică, ori nu.

«Latina gintă e regină

«Intr'ale lumi ginte mari

. . . . .

«Latina gintă e vergină

«Cu farmec dulce răpitor

Acest cîntec a făcut epoca în literatura popoarelor latine. Autorul a fost încoronat și proclamat ca *poetul-rege* sau *poetul-genial* al gînteii latine.

Noti. — Cînd puterea imaginațiunii unui om se distinge și prin produse originale, ce fac epocă în specialitatea sa, se numește geniū. În ambele casuri, produsele imaginațiunii trebuie să fie naturale și adevărate. Cînd aceste produse se confoarmă tot mai mult cu cea ce se poate cugeta mai bun, mai frumos, mai sublim și mai perfect.

1) Gr. Alexandrescu în «Dreptatea leului».

se apropie de *idealurile* omenești, de cît care ceva mai perfect nu se poate închipui. Va zica idealurile ridică și însuflețesc pe oamenii geniali pentru cele mai nobile și mai salutare întreprinderi.

«De cînd erau ca iarba anticii codri deșți
 «Și mici ca mușuroae Carpații uriași
 «Și văile profunde și latele vâlcele
 «Ca pe o apă lină ușoare vâlurele.

«De cînd în lume lupii erau păstorii de oi
 «Și urșii cu cimpoaie mînau cirezii de boi...
 «N'a fost copilă în lume, mai dulce mai aleasă
 «De cît frumoasa Lia, fecioară 'mpărătească».

Aci, în legenda «Ciocîrlia», poetul Alexandri combină o mulțime de *reprezentățiuni foarte variate, dar bine potrivite*. Iată o imaginațiune bogată; iar întru cît se aduc în legătură într'un mod *foarte pronunțat, imaginii opuse* (lupii cu păstorii). Imaginațiunea poetului este și *vioae*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«In deșert se încercă ai nopții argați
 «Să reverse umbră în loc de lumina,
 «Ură 'n loc de pace între fii și frați;
 «Ale lor cuvinte nu prind rădăcina,
 «Căci nu ies din inimă, ci din creeri stricați.

În versurile acestea din «Mintea», A. Mureșanu (care e sublim în «Deșt-ată-te Române») ni se prezintă cu imaginație *săracă și rece*.

5. *Importanța imaginațiunii*. — Importanța imaginațiunii reese din marea înriurintă asupra întregii vieți omenești.

a) *Asupra fizicului*.— Romanțierul *Flanbert* descrie efectele otrăvirei cu arsenic. Această lucrare înriurise ast-fel asupra imaginațiunii lui, încît el simțea gustul otrăvirei în gură și, în urmă, cit-va timp a suferit de o grea indigestiune din cauza aceasta.

b) *Asupra inteligenței*. — O mulțime de cunoștințe ni le putem *cîștiga* numai prin imaginațiune. Fără ea

viața intelectuală ar fi mărginită la percepțiunii și la cercul de intuițiune.

Prin imaginațiune putem să cunoaștem și lucrurile cele mai depărtate și încă cum? «D'asupra Zarandului și încins într'un briu îngust de munți aspri și înalți, șerpuește riul Arieșul, în a cărui sălbatică vale, staū pitulate printre stînci și păduri, numai sălașe neașe rominești, adăpostiri ale mîndrilor Moți din țara Abrudului»...

A. Odobescu

Geografia țărilor depărtate o poți face bine cu școlarii, numai punînd în fața lor «peisage din părțile locului, imagini de tipuri și costume, de animale și vegetale, mostre de producțiuni naturale și industriale». Cine nu vede aci rolul cel mare, hotărîtor al imaginației dascălului, ca și a școlarului?

Să se insemne însă că imaginația numai ajutată de intuire, adică pe o bază reală, poate să folosească școlarii, la ~~din contră, conduce și la~~ imagini false și la vorbe goale. Se face apel la activitatea imaginației comparînd lucrurile neintuibile, cu altele deja cunoscute.

Procesul percepțiunii și al înțelegerei, ca și al aprofundării materiei de învățat; aplicațiunile și mai ales lucrările de stil și compozițiune sînt absolutamente opera imaginației.

Tot asemenea numai prin imaginațiune se face posibil învățămîntul în religiune, în istorie și în literatură. Nici o poezie n'am putea înțelege și gusta, fără ajutorul fantaziei. Apoi o mulțime de adevăruri abstracte (d. e. învățăturile lui Isus) ni se lămuresc cu ajutorul imaginației prin exemple, prin tablouri biblice și profane și prin parabole.

În sfîrșit toate produsele admirabile în științe și arte, cap-d'operele omenești sînt rezultatele înrîurii ima-

ginației asupra inteligenței. Oamenii geniali sunt produsul unei intuire perfecte împreună cu o imaginațiune combinativă, artistică și științifică.

c) *Asupra vieții afective* înriurește imaginațiunea în mare măsură. Deja în prima vîrstă a copilăriei este ea un bogat izvor de fericire. Ce fericiți sînt copiii la jucăriile și la jocul lor! Cum le sticlesc ochii de o dulce mulțumire la ascultarea istorioarelor! Ei aci nu numai ascultă ci, prin via lor imaginațiune, iaă chîr parte la toate momentele de bucurie și de întristare, de curagiu și de ajutor ce reclamă personajele din istorisire. Par'că copilul nici nu respiră, atit de preocupat este de cea ce se întimplă saă are să se întimple actorilor -- din povestire.

Și învățămîntul din școală deșteaptă bucurie la copiii, cînd pot să'l urmărească cu imaginațiunea lor. Ei iubesc tablourile ce reprezintă ținuturi din patrie și prin aceasta se nutrește în trînișii iubirea de patrie; ei simpatizează cu personajele distinse din istorie și urmăresc cu interes faptele și soarta lor. (Isus persecutat și răstignit de jidani)! Personagiile care se disting prin fapte condamnabile (Iuda, Basta) îi umplu de indignațiune și de ură față cu dînsese. La citirea poeziilor alese, măi dinainte bine explicate, școlarii se entuziasmează și se mișcă adese pînă la lacrimi. Dar și pentru omul matur, imaginația devine un bogat izvor de bucurie și de durere. De cite ori cetesc măiestra descriere a Ardealului (de N. Bălcescu), mi se umplu ochii de lacrimi de mulțumire și de dor și, întors, tot lacrimi vărs cînd cetesc cu luare aminte măi ales «Blăstămul» și «Ertarea» din «Grui Singer»

« . . . . Iazmă, ce-a născut Păcatul,
 În viață și 'n mormîntu-ți în veci să nu guști pace :
 . . . . De foc să-ți fie apa și soarele de ghiață,
 Toți șerpii de pe lume să iasă în a ta cale !

«Său fertatul zice : «Doamne ! părinte !. îndurare !»
 Și cade și se stinge cu-o lină suspinare !»

Imaginelor trecute ale unor oare fericite ca și cele ale unor plăceri așteptate umplu sufletul cu o recrea-toare speranță.

Sosi-vei timp ferice, cind trista Rominie
Ștergînd a sa plînzoare, cu mîndră bucurie
 Iși va vedea *feciorii slăviți* între popoare !

Sa cînți cu glas d'aramă măreața-ți reînviere
 Și *limpedea-ți cătare*, în vecînicul zenit,
 La steața nemurirei s'aștinte neclintit». (A. Odobescu)

Din exemplele citate se vede cum imaginația ne ajută să înlăturăm ori să dăm altă direcție stărilor psihice supărătoare.

Dar cind fantazia se ocupă inadins cu *experiențe triste*, umple sufletul cu *durere*. Imagini viitoare in-tunecate deșteaptă *frica* și, dacă au un colorit pronunțat sensual, *inveninează* sentimentele. Gruî Singer, după ce ucide pe tatăl său, apare *încremenit de spaima ce-l coprinde*. El, care de mic, nimicia tot ce-î venea înainte, ca bărbat «*găsia în agonie un vaiet care-î place și o viață desfrînată în morțile ce face*». Prin urmare imaginația are o înriurîntă și vătămătoare asupra vieții afective.

d) Poate mai mult influențează imaginațiunea asupra *vieții voliționale*.

Alexandru Macedoneanul se ocupa în tinerețe cu citirea resbelului Troian. Idealul lui era Achille. Statua lui Alexandru deșteaptă în Cesare, dorința ferbinte să se distingă și el prin fapte mărețe.

Astfel învățămîntul din istoria generală și a patriei, mai ales despre glorioșii noștri strămoși, deșteaptă în inimile tinerimei entuziasmul și dorința să lucreze și ei, la timpul său, în asemenea mod : Isus, Pestalozzi,

Horia, Tudor, Lazăr, Iancu... ne indeamnă, dacă educația noastră a fost și este îngrijită, să tindem și noi în viață și în toate faptele noastre a ne apropia de asemenea idealuri. Dar și asupra voinței poate să influențeze în mod *păgubitor* imaginațiunea, cind se ocupă mereu, cu imagini întunecate și imorale. Iluzii încordate și nerealizabile hrănite mai ales cu citirea de romane sensuale, slăbesc voința și, în cele din urmă, o ervează cu totul, incit viața devine o gangrenă pentru societate și o sarcină pentru individ care, de obicei, să sfirșește cu sinucidere. Omul, după dispozițiile și gusturile sale, produse ale imaginațiunei, transformă totul ce-l inconjoară. Celui vesel totul îi suride, celui trist totul i se pare posomorit pînă și cerul cel mai limpede cu soarele cel mai frumos. Prin urmarn imaginația bine condusă umple de fericire pe copil la jocurile sale, îi face plăcută viața în școală. Imaginația este sufletul copilăriei și hrana tinereței. Ea îl face pe om în vîrsta bărbăției mulțumit cu soarta, reproducindu-î lucrurile și experiențele trecute și îl entuziasmează pentru înaintarea binelui de aproapele său. Apoi în cele din urmă la bătrînețe ținindu-î aprinsă lumina *credinței* creștinești, îi hrănește speranța că, după moarte, îl așteaptă cununa fericirei ce Domnul a gătit-o aleșilor săi.

III. Proprietatea sufletului de a-și forma, din reprezentațiunii vechi, altele noă se numește imaginațiune. Imaginația este *reproductivă* și *productivă*. Activitatea imaginațiunei se reduce numai la formă, nu și la materia creațiunilor sale. Ea lucrează cu și fără voia omului. Cauzele imaginațiunei sînt externe și interne. Ea se manifestă foarte de timpuriu, fără a-î putea hotări cu precizie perioadele dezvoltării sale. Imaginația se manifestă, în lucrările sale, ca abstractivă, ca determinativă, ca combinativă, ca talent, ca geniū; iar după sfera și tăria sa este bogată și vioae sau săracă și rece.

Imaginația are o mare și deosebită importanță pentru viața fizică și psihică a or-căruși om. Ea este sufletul copilăriei, hrana tinereței și mîngîierea bătrînelor.

IV. De ce, cînd sîntem rău dispuși, nu ne vine să ascultăm întîmplări hazlii și, din contră, cînd sîntem bine, nu ne place să auzim lucruri triste? Să se lămuriască zicătoarea pöporală «Din țințar armăsar». Ființele din basmiile populare: «Stat-Palmă, Strimbă-Lemne, Sfărămă-Peatră, «N'aude, n'a vede, n'a greul pămîntului. Făt-frumos!.. «Fata Morgana». De ce mulți școlari, altcum, eminenți la învățatura în școală, ies în viață saü cu capul amețit de teorii, saü cu inima rece și virtuoasă față de idealurile naționale, morale și sociale? — Cum se *potolește* imaginația prea viie la unii copii? — Ce poate fi cauza că mai ales poeții geniali se sfirșesc cu nebunie». (A. Mureșanu, D. Bolintineanu, Eminescu...)? Să se stabilească deosebirea între «teoretician» și «practician»! — De ce să nu se închiză copiii *singuri* nici în casă, nici în școală, la arest?

REVISTA «LUMINA PENTRU TOȚI»
PARTEA LITERARA-STIINTIFICA

EVANGELIA

lucrată de Majestatea Sa Regina României.

Șoseaua ce duce la Mitropolia din București e foarte frecventată de publicul ce merge ca în pelerinaj spre biserica din curtea Palatului Metropolitan.

Ajunși în interiorul bisericeii, creștini și străini, se perindează, rînd pe rînd, pe lângă masa rotundă, așezată în fața altarului, stînd de jur împrejurul ei și admirînd o lucrare monumentală: Evangelia lucrată de Magestatea Sa Regina.

Ce oare a făcut pe Suverană, poeta și artista Carmen Sylva, să lucreze, într'oi muncă de aproape 8 ani de zile, la o asemenea carte care e o operă monumentală și ca artă și ca mărime!

Sînt 9 ani de atunci, cînd Majestatea Sa Regina vizită Episcopia Argeșului.

Condusă pe atunci de Episcopul Argeșului, I. P. S. Mitropolitul Primat Ghenadie, Suverana noastră vizită cu deamănuntul Episcopia, stînd în admirare în fața unor ornamente.

Și, într'un moment de religiozitate și de poezie, Suverana zise Prea Sfinției Sale Episcopului Genadie:

«Aici e un mare monument într'adevăr. Spre amintirea copilei mele moartă în ajunul patimilor am să mă silesc și eu a lucra o evanghelie ale căreii ornamente să mă încerc a le face să concorde cu cele ce înfrumusețează biserica».

Și, începînd din 1887, opt ani aproape, zi cu zi, în momentele Sale libere, Suverana, a lucrat la această

sfință Evanghelie, o operă care încântă pe toți cei cari o văd.

Evangelia e de o mărime de 40X50 cm., groasă ca de aproape doi decimetri, Evangelia e scrisă toată pe pergament, care e pus în rame, late de vr'o 3 centimetri, de argint suflat cu aur și cu diferite gravuri pe ele.

Scoarțele sînt de metal incrustat cu mozaicuri, avînd, pe coperta întâia, o cruce, iar pe ultima scrise pe smalt ultimele cuvinte ale lui Cristos: «Doamne, iartă-le lor, căci nu știu ce fac . . . etc.»

Fie-care pagină e lucrată în diferite culori, cu un ornament cu totul diferit. Fie-care floare e de o măiestrie rară, fie-care icoană sfință de o artă perfectă. Literile sînt de caracter gotic, mari, legibile și scrise cu cerneală aurie.

Ornamentarea paginilor ocupă cea mai mare parte, așa că textul e pe o mărime numai de 10X20 cm,

Pe întâia pagină, cu un ornament ales, sînt scrise :

«Lucrat-am această carte cu cele 12 evangeliile ale patimilor Domnului și Mîntuitorului nostru Isus Christos, pentru Sfînta și Dumnezeasca Biserică a Episcopiei Curții de Argeș, întru amintirea prea iubitei și singurei mele copile Maria, care în Joia patimilor a trecut la viața cea veșnică și la al cărui căpătîi am auzit cetindu-se mîngîietoarele cuvinte ale Domnului».

Castelul Peleş, în 27 August 1886.

Apoi urmează Evangelia I de la Ioan, începută a fi scrisă în Dumineca Rusaliilor.

Sunt în total 24 Evangeliile, 12 al patimilor și 12 ale învierii, scrise pe 56 pagine.

Lucrarea în total atîrnă vre-o 40 kilograme. Legatul și sculptatul ramelor, după desemnul făcut de Majestatea Sa Regina, e datorit casei Ed. Wolenwahr.

Această operă, la care Suverana și-a consumat tot timpul său liber, și pe filele cărții, și-a lăsat din penel

una cite una din amintirile dureroase, ce inima Sa de mamă a avut din cauza pierderii copilei Sale, principesa Maria, este o elocuentă probă de arta Majestății Sale Regina.

După ce cartea va mai sta expusă plină la 15 curent la Mitropolie, ea va fi sfințită cu un deosebit ceremonial, servit de însuși I. P. S. S. Mitropolitul Primat.

Apoi, la anul, cind se vor sfinți clopotnița și Palatul Episcopal de la Curtea de Argeș, solemnitate la care vor asista și Suveranii României, cartea va fi dusă de Capul bisericei române și așezată pentru totdeauna în Sfânta Mănăstire.

Dacă meșterul Manole a dat secolelor un monument neperitor: mănăstirea Argeșului, apoi Majestatea Sa Regina a dat mănăstirii și viitorului, o operă care nu e de cît în aceeași linie cu mărețul monument.

Eă

BCU Cluj / Central University Library Cluj
CUVINTE SUFLETEȘTI
 DE
LAVATER

Zile pline de neazurî, ne învață a gusta zilele de bucurie!

Cine nu năzuește spre înaintare, acela nu-î cu sine serios!

Ce nu țî-a dat lumea, aceea lumea nu-ți poate lua!

În necazul cel mai mare, nu-ți risipi puterile prin tînguirî!

Nu fîi mîndru, dacă faptele tale aũ învins!

Samăna în timpul sămănatului.

În toată ziua învață prin vorbirea altora mai mult a tăcea!

Cine gustă binele cu mulțumire, învață a suferi și răul.

Dacă aî făcut un lucru bun, dă-l uitării și te năzuește a face altul și mai bun!

Invață din lucruri rele, lucruri bune, și primește învățatură și de la proști!

O, dacă ar fi faptele mele ca vorbele, și vorbele ca inima!

Sufletul virtuții este iubirea, coroana credinței este speranța!

EDEM.

INSTRUMENTELE ROMANEȘTI DE MUZICĂ

La țară și mai ales în părțile muntoase, țărani se servesc în muzică de anumite instrumente, pe cari uneori le mai vedem și pe la bilciurile orașelor. Dar chiar la țară, cea mai mare parte din aceste instrumente, și-au pierdut din caracterul lor primitiv, și în formă și în timbru; s'au transformat oare cum, așa că este adevărată minune când aiurea a rare-ori mai găsim un instrument musical care să nu fi pierdut din vechea sa valoare.

Sunt chiar unele instrumente cari au dispărut cu totul din us. Altele sunt așa rari, că numai pe alocu-rea le întâlnim la baci stănelor.

Noi făcusem o întrebare în revista *România Musicală* și am repetat-o în două rânduri, ca să ni se răspundă cari sunt numirile instrumentelor românești de muzică. Am rămas uimiți când am primit atâtea răspunsuri cari mai bizare și alt-fel tot de la oameni ce aveau o cultură musicală. Unii ziceau că instrumentele românești sint cornu și toba, alții scribea și chitara și așa mai departe. Avem la conservator o mulțime de catedre ce n'ar trebui să existe, iar o catedră de istoria muzicii, care e atât de importantă, nu se înființează.

De aceea e această ignoranță!

Dar și nepăsarea celor mai mulți cari se ocupă cu muzica e foarte mare.

La muzeul de antichităţi din Bucureşti or cine poate vedea într'un dulap o colecţiune de instrumente vechi de muzică, care deşi incompletă, totuşi ne dă o idee. Cele mai însemnate şi mai vechi instrumente de muzică ale Românilor sunt: Buhaiul, Buciumul, Cavalul, Tilinca, Naiul, Fluierul cu dop, Trişca, Flueraşul simplu, Drimba (Drîngu) şi altele. Şi la noi ca la mai toate popoarele din Europa, Cimpoiul şi Cobza s'au întrebuintat foarte mult şi se întrebuintează şi astăzi.

Nici unul însă din instrumentele noastre de muzică, nu-şi are origina curat românească, ci saū de la Greci, Arabi, saū de la Romani şi Daci.

Mă voiŭ ocupa în scurt aicea despre aceste instrumente asupra cărora am consultat şi pe d. Th. Burada în mare parte.

Buhaiul, este cel mai vechiŭ instrument de muzică, saū mai bine zis de acompaniament al cîntecelor. Se mai aude şi azi buhaiul la colindele din noaptea anului nou.

Construcţiia Buhaiului este simplă şi sunetul neplăcut la auz: o huruială produsă d'asupra unui loc vid printr'o presiune oare-care asupra unei piei de bou bine întinsă. Despre origina lui, nimic pozitiv. Se crede a fi o moştenire de la Daci.

Buciumul este aproape tot aşa de vechiŭ ca şi Buhaiul.

E făcut din coajă de copac şi are forma unui tub lung, strîmt la un capăt şi mai larg la cel opus.

La Romani acest instrument se numia buccina, buccium.

Virgil şi Oraşiu scriŭ că Romaniŭ cîntăŭ din buccină în vechime la resbel, triumfuri şi serbări patriotice, iar mai trziŭ remase instrumentul de muzică al păstorilor şi cu el îşi chemaŭ turmele. La noi în psaltirea lui Dosoftei din anul 1675, acest instrument este

numit Bucin. Cu el sună din Carpați și se da semnalul de rebel. Azi buciumul este al ciobanilor din munți. Dar dintre instrumentele de suflat, cel mai principal este fluerul, care ni se prezintă sub diferite forme și timbruri.

Fluerul este făcut din tei, soc, trestie, răchită și din alte lemne, mai tirziu din os și metal.

Cavalul e fluerul de predilecție al ciobanilor. E lung de vr'o 85 c. m. și gros de 6 c. m. Are în lungime șase găuri prin care scoate diferitele sunete. La capul unde se suflă este mai strîmt de cît în partea opusă. Cavalul se face mai mult din paltin.

Tilincea, acest fel de fluer are o formă ciudată. E un tub simplu cam de 60—65 c. m. în lungime și 4 c. m. în grosime. Printr'o parte se suflă și prin cealaltă parte se bate cu degetul ca să scoată diferitele sunete; încolo nici o deschizătură. Din el cîntă numai ciobanii la oi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuvîntul *Tilincea* vine de la latinescul *tillia* (tei) pentru că la început s'a făcut din acest copac.

Naiul, e un instrument care se întrebuințează și astăzi mai ales în orașe. Mai fiecare bandă de lăutari are naiul. O reunire de mai multe fluere de mai multe țevi, la un loc. Aceste țevi (de trestie sau soc) merg descrescînd pînă la cea mai mică.

E astupat cu desăvîrșire în partea de jos și deschis numai deasupra.

Țeve sunt în număr de 7—23. Romanii numără acest instrument fistula după Virgiliu, iar după Plinius, *syrinx*. Dar naiul e mai mult un instrument de acompaniament.

Totuși naiul a făcut fala lăutarilor la expozițiunile din Paris și Chicago. Intr'adevăr, instrumentul este foarte simplu, dar se cere prea multă dibăcie pentru a cînta din el.

Trișca, (de trestie) are tot cam aceeași formă ca și tilinea, doar că e mai scurtă de vr'o 24 c. m. și are în lungime 6 găuri prin cari es sunetele.

Fluerul cu dop, mai lung de cît trișca, de vr'o 28 c. m. In colo tot cam aceeași formă, cu deosebire că are un dop prin partea, unde se află ast-fel că lasă numai un mic spațiu de suflat.

Cimpoiul este un instrument pe care îl găsim la mai toate popoarele din Europa. Originea cimpoiului este din Asia. E unul din cele mai vechi instrumente. Chaldeenii, Ebreii și Așirienii îl numeau Sumponiah; Indienii Magoudii; Arabii Souggarah și așa fie-care popor din Asia îl numea într'un fel. Cînd fu adus în Europa nu se scie precis. Se crede că pe la anul 412 după Christ.

Grecii îl numeau Samponia, Romanii Utricularium. Și astă-zî chiar fie-care popor îi zice într'un fel.

Cimpoiul așa cum îi zicem noi, e un simplu burduf, cu trei țeve: una suflătoare, alta numită carava și prevăzută cu 6 găuri pe unde es sunetele și a treia numită hangu pe unde ese continuu aerul din burduf, producînd un băzfit.

Cobza se zice că este inventată de un filosof Persan, anume Maniheus, pe la anul 207 după Christ. Era făcută la început din coaja broaștelor țestoase. Origina acestui instrument o găsim la Arabii. Arabii îi zicea laoud, de unde românește cuvîntul lăuta și de aci cuvîntul lăutar. In Europa a fost adusă de către Maurii în Spania. A trecut apoi în Italia, în Germania, Rusia și la noi. Cobza, cuvîntul propriu zis, este curat rusesc. Turcii îi zic copuz, cu toate că în vechime copuzul era un instrument mic de suflat făcut din os. E prea cunoscută, cred, forma cobzei. Chitara nu este de cît o perfecțiune a cobzei.

Drîmba sau Drîngu e de origină foarte veche. In Asia mică la Smirna Grecii îi zicea acestui instrument

Biambo. E un instrument mic și simplu : Un belciug prevăzut cu un ac la mijloc. Sunetele se produc prin ținerea acestui belciug între dinți și atingând ușor cu degetul vârful acului. Produce un sunet prea bizar, un fel de zbrnăit.

Srbi și Bulgarii joc cu plăcere srba la sunetul acestui instrument.

Italienii îi zic spassa pensieră.

Dairaua este tava aceea de piele cu care se acompaniază țigani și ursari în cântecele lor când joacă ursul. Origina o găsim la popoarele cele mai antice, Aproape toate serbările religioase, toate cîntecile divine erau însoțite pe acele vremuri cu dairaua. În Europa astăzi frumoasele Andaluse și Spaniole mai cîntă cu dairaua.

Cam acestea sunt instrumentele de muzică cele mai însemnate, ce s'au introdus pe la noi și cari au pătruns în gustul poporului. Boerii aveau însă alte instrumente de muzică și mai toate erau turcești ca Kemanul, Tamburul, Canonul. Canonul se aseamănă foarte mult cu țambalul de azi. Se crede chiar că țambalul nu este de cît acel instrument modificat. Canonul numai era de origină arabă. Pe timpul fanarioților, mai ales, oșebit de aceste instrumente, muzica domnească mai avea altele cu totul ciudate și prin formă și prin sunete ca : giamparelele, piulinele și tumbelchiurile. Dar ce erau acestea ?

D. Ionescu-Gion, descriind primirea ce i s'a făcut în Bucuresci englezei Lady Craven sub Nicolae Mavrogheni, zice : «Incepură giamparelele . . . în nisce căldări de aramă ; alții țineau în fie-care mână cîte un capac și le loveau unul în altul cît puteau de tare, alții suflau în surle și în trîmbițe, fie-care silindu-se să se audă el mai tare . . . etc.» vezi revista Nouă an. III. pag. 189).

Cînd Lady Carven auzi acest sgomot barbar, infer-

nal, nu ştia cum să-şi astupe urechile şi să se stăpânească a nu pufni de rfs. Aceasta era muzica de predilecţie a boerilor, mai mult încă, muzica oficială, adecă melterhaneaua după cum i se zicea atunci.

Astăzi, boerii numai cîntă cu giamparele. Boerii au în saloanele lor pianul luxos, vioara, flautul şi alte instrumente moderne.

Dar pianul acum nu doar în saloane îl găsim, ci mai în fie-care casă. Astăzi omul cînd are ceva parale, fie el simplu negustor, cîrciumar sau cismar ori altceva aşa, îşi trimite îndată odorul, adecă fata mare, ca să înveţe pianu.

Ţăranul însă şi-a păstrat instrumentele iuî de muzică de la moşi şi de la strămoşi, le-a păstrat multă vreme şi în mare parte le ţine încă prin unele localităţi.

Satele însă din apropierea oraşelor au împrumutat şi împrumută în totdeauna plăcerile şi viaţa din oraşe.

Destrăbălarea se întinde cu foarte mare uşurinţă! Aşa, în muzică, mai cu poftă ţăranul de lingă oraş joacă strba şi chiar polca şi valsul de cît jocul lui românesc. Şi numai ţiganiî lăutari ce colindă din sat în sat, întocmai ca vechiî trubaduriî, introduc şi pe la ţară scripca, (viora) ţambalul şi cite o-dată şi o violoncelul. Pînă şi în satele îndepărtate de oraşe, în satele din creeriî munţilor, destrăbălarea a început să pătrundă: în muzică, în port, în obiceiuri, în limbă, dar în toate.

Era o vreme cînd acolo Românul era Român şi toate curat româneşti şi atunci, atunci în mijlocul acestora a cîntat Depărăţeanu:

Acolo e fericirea
 Şi iubirea
 Timpului patriarhal:
 Viaţa ce aci s'ascunde
 Curge 'n unde
 Curge 'n unde de cristal.

(«Romînia Musicală»)

V. GR. ELVIR.

CINTECUL ARDEALULUI

(poezie în proză)

«Venirea-ar timpul să vie
Ca Rominul iar să'nvie
Și de hoți să mintuiască
Țara lui Ardelenească».
Cîntec pop.

I. Sărmană țară, sărman și blind popor Romîn, [ce timpuri grele ai ajuns, ce zile amare, ce îngrozitoare soartă ți-a fost rezervată de ursită. O singură mîngiere mai ai, speranță într'un viitor mai bun. Dar timpul vine, timpul trece și suferințele tale, scumpă și nenorocită țară, nu mai ai sfîrșit. Toată lumea s'a dreștetat, toată lumea e străplîna pe soarta sa... numai Romînul să fie veșnic rob ?

II. Ardealul plînge, Ardealul e în doliu. Ochiî lumii sunt, cu groază, așintiți asupra lui. Fie-care emoționat se întreabă : care sunt cauzele acestei sfîșietoare dureri ? Pentru ce plîngi, pentru ce ești plină de adîncă întristare, scumpă Transilvanie ? Tu ești frumoasă ca o zîna din povești. Bogăția ta e nemăsurată. Minele de aur și argint, rturile limpezii ca cristalul, munții înalți, ale căror creștete se pierd în ceruri, vinurile tale gustoase și variate . . . ți-au atras invidia și rîvnirea lumii întregi. Ție nu-ți lipsește nimic din ceea-ce poate avea cineva pe acest pămînt. Inc'odată, de ce plîngi ? N'ai fi destul de mulți și bravi, cari te iubesc, cari sunt gata să-și pună viața pentru tine ?

III. Transilvania suspinînd răspunde : «O ! da, sînt frumoasă și bogată. Cu bogățiile mele neprețuite susțin, ca odinioară Sicilia, o întregă împărăție. Toți mă

jefuesc, toți mă fură, toți mă batjocoresc, numai fiii mei iubiți, încătușați în lanțuri, mor de foame la stînul meu mănos. Copiii suspină văzîndu-se insultați de strein, nevestele plîng văzîndu-și bărbații omorîți în închisori, iar inimile mamelor se sfășie de durere, văzîndu-și copilașii cu forța răpiți de la stînul lor adăpostitor.

Hoardele barbare, îndrăgite de frumusețea, bunătatea și bogăția mea incomparabilă, vor cu de-a sila să mă smulgă din mîna iubiților mei fiii de atîta timp orfan!».

IV. Scumpă și nenorocită țară, plîngerile tale sunt juste, glasul tău tînguitor a pătruns inimile tuturor, ora mîntuirii tale se apropie! Robia naște libertatea, suferința fericirea. Cu cît nedreptatea a fost mai mare, răsbunarea va fi mai cumplită. Blînd soarele se arată, întunerecul dispăre. Tu spune scumpilor și mult încercaților tăi fii, să fie în tot momentul, gata. Ziua răsbunării, ziua plății și răsplătii nu este departe.

V. Eă, dragă *Transilvanie*, îți dorese, din suflet, ca anul acesta să formeze ultima verigă din lanțul nesfîrșitelor tale suferințe.

Alexandru V. Stănculescu

CITE-VA CUVINTE ASUPRA EDUCATIUNII FIZICE

(Urmare)

E de necontestat că dintre toate ființele viețuitoare, cea care apare mai necompletă pe pămînt este omul. — *Rousseau* zice: *Natura naște un brut, educațiunea formează omul.* — Spre a atinge acest scop toți pedagogii, din lume au fost și sînt de același acord: *pentru ca individul să ajungă la un grad de perfecțiune a rasei umane, trebuie să progreseze treptat și egal descoltîndu-se intelectualicește, fizicește și moralicește.* — Aceste deosebite direcțiuni sînt strîns legate una de alta, avînd

aceiași tulpină, același scop, nici una nu poate lipsi, căci neglijând una din aceste calități individul nu e perfect, nu este idealul perfecționării rasei umane, către care lumea cultă și știința modernă țintește.

Făcînd o comparațiune între necesitatea educațiunii fizice din timpurile vechi și în timpurile actuale, vom dovedi cu prisosință că actualminte față cu împrejurări, ori-ce individ — cu deosebire de cei ce duc o viață sedentară și intelectuală — trebuie să se exercite cu atît mai mult cu cît ocupațiunea lor reclamă o viață inactivă și intelectuală. — La Greci și Romani caracterul exercițiilor era milităresc, conservarea speciei, — cum am zis deja — contrabalansarea organismului față de studiu etc. aproape ca și azi, pe cînd în timpurile noastre situațiunea diferă întru cît-va. — Azi nu este străin nimănui faptul că trăim într'o epocă unde abilitatea cuvîntului și condeiului prepondează, vream să zic ca să-și asigure cine-va o pozițiune socială demnă nu poate ajunge de cît prin muncă intelectuală excesivă, și cu cît societatea va progresa în mersul ei evolutiv cu atît această muncă intelectuală va deveni mai multiplă și decî mai grea, iar concurența între indivizi va fi mai aridă, și prin urmare în asemenea caz: necontestat ca și exercițiile fizice vor trebui să stea la acelaș nivel, de oare lumea medicală zice: *exersarea numai unui singur organ se face în detrimentul celui-lalt*, prin urmare trebuie avut în vedere formula de mai sus: *desvoltarea intelectuală, fizică și morală*, cum am zis trebuie să pășească și să progreseze strîns unite.

Dar nu este numai atît. — Pe dată ce noul născut apare pe orizontul furtunos al vieții sociale, *impovărat fiind de maladii de tot felul moștenite o dată cu numele de la părinți*, constituție fizică pipernicită, lupta ce o va întreprinde spre a ajunge la un nivel cultural în scop d'a asigura existența de mline, sînt cauze ce cer

individului o constituție robustă, și rezistentă spre a percurge lungul și spinosul drum al vieții sociale, prin urmare mai mult ca orî cînd în epoca în care trăim față de trecut, exercițiile trebuiesc să fie la același nivel cu dezvoltarea intelectuală, aceasta ar trebui să fie preocupățiunea persoanelor acelora cari sînt indrituite cu conducerea statului nostru. — Existența unui stat depinde foarte mult de la modul educațiunii poporului, acestuia însă pe lângă dezvoltarea facultăților intelectuale și morale, se cere a avea dezvoltată și cea fizică, cum am zis deja — una pe alta se completează.

Cu regret însă vedem că în țară la noi acestea sînt — pînă momentan — niște măsuri ilesorii, o aplicație superficială, cari pot zice numai roade bune nu poate da, de oare ce timpul consacrat acestor exerciții față de dezvoltarea intelectuală, este cît se poate de infim. — În privința aceasta și D-l D-r. Istrati își dă avîsul — în raportul D-sale anual — că comparativ muncii intelectuale în școlile noastre o oră pe săptămână de exerciții fizice pentru fie care clasă e nesuficient.

După numeroase observațiuni, s'a constatat în cele din urmă, cauza surmenagiului în învățămîntul secundar al altor state precum și al nostru. — Nu îngreuierea programelor cu științe și limbî clasice contribue la istovirea tinerilor generații, ci neegalitatea între oarele de muncă intelectuală și cea fizică, aceasta e cauza de întălnim prin școli acele figurî palide, acei copii îmbătrăniți și slăbănogi, fără energie, fără viață, desgustați și descorajați d'a mai continua în vrtejul luptei pentru existență.

Dr. Riant 1) într'un voluminos op zugrăvește într'un mod admirabil cauza surmenagiului, concludînd că oarele de muncă intelectuală și fizică trebuie să fie egale, numai cu chipul acesta surmenagiul va dispăre.

1) *Dr. Riant* : Le surmenage intellectuel et les excices physiques.

Dl. inspector Găvănescu, fiind o conferință la liceul nostru a arătat cauza surmenagiului de unde provine și în ce constă. D-sa printr'o cuvîntare interesantă a arătat că cauza surmenagiului nu se găsește în studiu de care toți se preocupă, *ci nepotrivirea între orele de muncă intelectuală și muncă fizică, încheind că orele de exerciții trebuie înmulțite în fie-care clasă.*

Nu sunt numai acestea cauzele ce contribuiesc la nedesvoltarea generațiilor noastre intelectuale și fizice: confuziunea ce există în societatea noastră asupra *gimnasticii*, cuvînt ce n'are nici o legătură cu scopul, și care s'a înlocuit în alte state prin cuvintele *educațiunea fizică*, căci, după cum facultatea intelectuală a tinerilor generații se cultivă, avînd de bază teoriile și prescripțiunile pedagogiei, aceleași baze și teorii se prevăd și pentru educațiunea corpului, însă cu mai multă atențiune și prudență; de oare-ce avea de dezvoltat întreaga mașină animală care e așa de complicată, iar nu cu o singură parte vorbind bine înțeles de un curs rațional avînd de călăuză cunoștințele ce știința modernă le reclamă. Neuniformitatea în modul de predare, ast-fel ca să nu se depășească regulile unei educațiunii fizice raționale și utile contribuiesc încă la disprețul educațiunii fizice, din această cauză chiar mulți membri de familie au pentru exercițiul o repulsiune făcînd natural prin această un rău succesurilor.

Cele ce am enumerat precum și altele ce n'au nevoie să fi discutate aci, contribuiesc la discreditarea și regresul acestei educațiunii.

În această privință aș fi de părere ca autoritatea școlară superioară, pe lângă contrabalansarea oarelor de exerciții cu cele de studiu, să alcătuiască o programă uniformă, repartizînd *exerciții anumite și jocuri regulamentate* pe clase începînd cu cele mai elementare și

sfârșind cu alte complicate, însă toate cu caracter educativ, și într'un sens cât se poate de variat.

Asociațiunea profesorilor de gimnastică, din țară avînd de scop propagarea educațiunii fizice, va acoperi cu timpul, poate multe neajunsuri precum și ridicarea prestigiului acestei educațiuni la nivelul dorit de lumea cultă.—Mî pare însă că greu va fi drumul de parcurs ce tînăra noastră asociațiune încearcă a îndura cînd ne vedem așa de isolați de sprijinul statului de și tînăra noastră societate presintă garanții vitale destul de solide.—Statul care e principalul factor responsabil în cunoașterea progresului, regresului, culturei sau ignoranței generațiilor trebuie să țină compt de lipsurile și de necesitățile națiunii spre a le completa la timp mai ales cînd acel neajuns contribuie mult la existența unei națiunii bine întemeiate.

Dacă aș încerca a arăta cum în propagarea educațiunii fizice, diferite state în diferite epoce, au sprijinit propagatorii acestei educațiuni, n'as fi lipsit cătuși de puțin de datele necesarii. Așa de pildă: cine nu știe cîte dificultăți a întîmpinat *Ling* întru fondarea institutului său în Stockholm, unicul în Europa, și ce 'l a răspuns ministrul instrucțiunii de atunci, prin anul 1805 și tocmai după ce cabinetele se succeseră, după ce statul singur s'a convins de importanța educațiunii fizice, luă inițiativa punînd o bază solidă acestei instituțiuni, autorizînd chiar pe *Ling* a. și fonda academia, în ajutorul căreia veni și statul lanțînd un decret regal prin care i se prevede o subvențiune, aceasta s'a petrecut în anul 1813.

Academia deveni celebră prin doctrinele sale, în materie fizică, ce începură a se răspîndi în Norvegia, Danemarca, Holanda, Belgia, Germania, Austria și chiar America de Nord, după cum afirmă chiar *Schenstrom*. 1)

IOAN BUCOVINEANU

profesor de gimnastică și scrimă la Liceul
Laurian, BOTOȘANI.

1) *Schenstrom* : Reflexions sur l'education physique et les mouvements corporeles.

ȘTIRI ȘCOLARE

Consiliul provincial din *Boemia* (Austria) a dispus ca în școlăle de acolo să se sisteze de tot încercările cu introducerea scrierei verticale. Și acei școlari, care pină acilea aũ scris vertical, să reiee scrisoarea oblică. Din *Viena* scrie ziarul «Fr. P. Bl.» că «încercările cu scrierea verticală aũ adus în învățămîntul scrierei o încurcătură regretabilă.—Ce zic în fața acestor contrarii oficioșii și oficialii noștri, care, cu o stăruință demnă de altă cauză, aũ impus, împreună cu alte «inovații premature» în toate școlăle scrierea verticală ?

În *Montillana* (Spania) sala clasei servesc preste vacanță drept magazie de bucate pentru locuitorii. Acu cînd înveț. voia să înceapă lecțiile invitate, foarte *politicos*, pe oamenii să-î golească clasa. Cei interesați, drept răspuns, năvăliră asupra casei invetătorului, cu pricina și 'l bătură grozae. Intreaga comună se puse în mișcare. Bătrînii, femeii și copiii se adunară și începură o gălăgie neobișnuită, în fața casei primarului. Acesta, ca să scape de bucluc, porunci la doi sergenți să petreacă și să alunge pe bietul invetător din comună.

V. GR. B.
